JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

PAOLO MENGOZZI

5 päivänä heinäkuuta 2007 [1]

I Johdanto

1. Raad van State (Alankomaat) on 13.7.2005 tekemällään päätöksellä esittänyt EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksiä henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevan yhteisön säännöstön tulkinnasta erityisesti jäsenvaltion kansalaisen perheenjäsenen asemassa olevan kolmannen maan kansalaisen oleskeluoikeuden osalta.

2. Nämä kysymykset ovat nousseet esiin asiassa, jonka asianosaisia ovat Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie (Alankomaiden ulkomaalais- ja kotoutusasioiden ministeri) ja Surinamin kansalainen ja Alankomaiden kansalaisen tytär Rachel Nataly Geradina Eind ja joka koskee sellaisen päätöksen lainmukaisuutta, jossa on kieltäydytty myöntämästä viimeksi mainitulle lupaa oleskella Alankomaiden alueella.

1 – Alkuperäinen kieli: italia.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

3. Raad van Staten esittämiä ennakkoratkaisukysymyksiä tarkasteltaessa merkityksellisiä yhteisön oikeussääntöjä ovat ne, joita sovellettiin ennen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/38/EY [2] voimaantuloa.

4. EY 17 artiklassa määrätään seuraavaa:

"1. Otetaan käyttöön unionin kansalaisuus. Unionin kansalainen on jokainen, jolla on jonkin jäsenvaltion kansalaisuus. Unionin kansalaisuus täydentää, mutta ei korvaa jäsenvaltion kansalaisuutta.

2 – Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annettu direktiivi (EUVL L 158, s. 77).

2. Unionin kansalaisilla on tässä sopimuksessa määrätyt oikeudet ja velvollisuudet."

EY 18 artiklan 1 kohdan mukaan "jokaisella unionin kansalaisella on oikeus vapaasti liikkua ja oleskella jäsenvaltioiden alueella, jollei [EY:n perustamis]sopimuksessa määrätyistä tai sen soveltamisesta annetuissa säännöksissä säädetyistä rajoituksista ja ehdoista muuta johdu".

5. EY 39 artiklassa määrätään seuraavaa:

"1. Turvataan työntekijöiden vapaa liikkuvuus yhteisössä.

2. Se merkitsee, että kaikki kansalaisuuteen perustuva jäsenvaltioiden työntekijöiden syrjintä työsopimusten tekemisessä sekä palkkauksessa ja muissa työehdoissa poistetaan.

3. Yleisen järjestyksen tai turvallisuuden taikka kansanterveyden vuoksi perustelluin rajoituksin se sisältää oikeuden:

a) hakea tosiasiallisesti tarjottua työtä;

b) liikkua tässä tarkoituksessa vapaasti jäsenvaltioiden alueella;

c) oleskella jäsenvaltion alueella työn tekemiseksi tämän valtion kotimaisten työntekijöiden työsuhdetta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten mukaisesti;

d) työsuhteen päätyttyä jäädä jäsenvaltion alueelle komission antamissa soveltamisasetuksissa säädetyin edellytyksin.

4. – –"

6. Työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15.10.1968 annetun neu-

voston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 [3] 1 artiklassa säädetään työn saannin osalta seuraavaa:

"1. Jokaisella jäsenvaltion kansalaisella on oltava asuinpaikasta riippumatta oikeus ryhtyä palkattuun työhön ja toimia siinä toisen jäsenvaltion alueella kyseisen valtion kansalaisten työntekoa koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten mukaisesti.

2. Hänellä on erityisesti oltava sama oikeus ottaa vastaan tarjolla olevaa työtä toisen jäsenvaltion alueella kuin kyseisen jäsenvaltion kansalaisella."

7. Tämän asetuksen 10 artiklan 1 kohdassa [4] säädetään työntekijän perheen osalta seuraavaa:

"1. Seuraavilla henkilöillä on kansalaisuudesta riippumatta oltava oikeus tulla asumaan sellaisen työntekijän luokse, joka on jäsenvaltion kansalainen ja työssä toisen jäsenvaltion alueella:

a) hänen aviopuolisonsa sekä heidän jälkeläisensä, jotka ovat alle 21-vuotiaita tai huollettavia;

b) työntekijän ja hänen aviopuolisonsa sukulainen ylenevässä polvessa, jos hän on työntekijän huollettava."

8. Jäsenvaltioiden työntekijöiden ja heidän perheidensä liikkumista ja oleskelua yhteisön alueella koskevien rajoitusten poistamisesta 15.10.1968 annetussa neuvoston direktiivissä 68/360/ETY [5] säädetään erityisesti seuraavaa:

"1 artikla

1. Jäsenvaltioiden on poistettava tässä direktiivissä säädetyin edellytyksin liikkumista ja oleskelua koskevat rajoitukset jäsenvaltioiden kansalaisilta ja heidän perheenjäseniltään, joihin sovelletaan asetusta (ETY) N:o 1612/68.

– –

3 – EYVL L 257, s. 2.

4 – Asetuksen N:o 1612/68 10 artikla samoin kuin 11 artikla on 30.4.2006 lukien kumottu direktiivillä 2004/38/EY.

5 – EYVL L 257, s. 13. Direktiivi on 30.4.2006 lukien kumottu direktiivillä 2004/38.

3 artikla

Jäsenvaltioiden on sallittava 1 artiklassa tarkoitettujen henkilöiden maahan pääsy esittämällä vain voimassaoleva henkilötodistus tai passi.

Maahantuloviisumia tai vastaavaa asiakirjaa ei vaadita, lukuun ottamatta niitä perheenjäseniä, jotka eivät ole jonkin jäsenvaltion kansalaisia. Jäsenvaltioiden on kaikin tavoin helpotettava näille henkilöille välttämättömien viisumien saantia.

4 artikla

1. Jäsenvaltioiden on myönnettävä alueellaan oleskeluoikeus 1 artiklassa tarkoitetuille henkilöille, jotka voivat esittää 3 kohdassa luetellut asiakirjat.

– –

4. Perheenjäsenelle, joka ei ole jäsenvaltion kansalainen, on annettava oleskeluun oikeuttava asiakirja, jonka on oltava yhtäläisesti voimassa kuin häntä huoltavalle työntekijälle annettu asiakirja."

9. Oleskeluoikeudesta 28.6.1990 annetun neuvoston direktiivin 90/364/ETY [6] 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on myönnettävä oleskeluoikeus sellaisille jäsenvaltioiden kansalaisille, joilla ei tätä oikeutta ole yhteisön oikeuden muiden säännösten perusteella, sekä heidän 2 kohdassa tarkoitetuille perheenjäsenilleen, edellyttäen, että he itse ja heidän perheenjäsenensä kuuluvat sairausvakuutuksen piiriin kaikkien riskien varalta vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja että heillä on riittävästi tuloja ja varoja niin, että he eivät oleskeluaikanaan joudu turvautumaan vastaanottavan maan sosiaalihuoltojärjestelmään.

– –

6 – EYVL L 180, s. 26. Myös tämä direktiivi on 30.4.2006 lukien kumottu direktiivillä 2004/38.

2. Kansalaisuudesta riippumatta oikeus asettua toiseen jäsenvaltioon oleskeluoikeuden saajan kanssa on:

a) puolisolla ja puolisoiden huollettavina olevilla jälkeläisillä;

b) oleskeluoikeuden saajan ja hänen puolisonsa huollettavina olevilla sukulaisilla ylenevässä polvessa."

III Tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

10. Alankomaiden kansalainen Runaldo Ruben Leonard Eind (jäljempänä Runaldo Eind) muutti helmikuussa 2000 Alankomaista Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, jossa hän oli palkatussa työssä ja jonne hänen tyttärensä, Surinamin kansalainen Rachel Nataly Geradina Eind (jäljempänä Rachel Eind; syntynyt 29.4.1989) tuli saman vuoden joulukuussa hänen luokseen suoraan Surinamista.

11. Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset ilmoittivat 4.6.2001 päivätyllä kirjeellä Runaldo Eindille, että hänellä oli asetuksen N:o 1612/68 perusteella oikeus oleskella Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Samana päivänä päivätyllä kirjeellä Rachel Eindille ilmoitettiin, että myös hänellä oli yhteisön työntekijän perheenjäsenenä oikeus oleskella Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Runaldo Eind sai oleskeluluvan, joka oli voimassa 6.6.2001–6.6.2006.

12. Runaldo Eind ja hänen tyttärensä saapuivat 17.10.2001 Alankomaihin. Rachel Eind rekisteröityi 9.11.2001 poliisiviranomaisen luona pyytäen tältä määräaikaista oleskelulupaa, jotta hän voisi oleskella isänsä kanssa tässä valtiossa.

13. Staatssecretaris van Justitie (oikeudellisten asioiden valtiosihteeri) hylkäsi Rachel Eindin hakemuksen 2.1.2002 tekemällään päätöksellä todeten, ettei tällä ollut tilapäistä oleskeluoikeutta, ja lisäten, ettei tälle voitu myöntää "yhteisön kansalaisen", jolla tarkoitetaan kansallisen oikeuden mukaan jäsenvaltion kansalaista, jolla on EY:n perustamissopimuksen perusteella oikeus saapua toiseen jäsenvaltioon ja oleskella siellä, perheenjäsenen asemaan perustuvaa oleskelulupaa. Viimeksi mainitun seikan osalta päätöksessä todettiin, ettei Runaldo Eindiä voitu enää pitää "yhteisön kansalaisena", koska hän ei ollut toisessa jäsenvaltiossa oleskeltuaan ja Alankomaihin palattuaan tehnyt mitään aitoa ja todellista työtä Alankomaissa eikä hän ollut yhteisön säännöstössä tarkoitettu kansalainen, joka ei ole taloudellisesti aktiivinen.

14. Rachel Eind teki tästä päätöksestä oikaisuvaatimuksen. Runaldo Eind esitti 21.5.2002 Rachel Eindin oikaisuvaatimusta käsittelevälle kuulemislautakunnalle, että hän oli siitä lähtien, kun hän oli palannut Alankomaihin, saanut sosiaaliavustusta ja että terveydellisten syiden vuoksi hän ei ollut tästä samasta ajankohdasta lähtien työskennellyt eikä etsinyt työtä. Hän totesi myös, että hänellä oli 7.5.2002 ollut tapaaminen Banenmarktissa (työvoimatoimisto) siinä tarkoituksessa, että hän palaisi työmarkkinoille, ja että hän odotti toista tapaamista.

15. Staatssecretaris van Justitie hylkäsi Rachel Eindin 2.1.2002 tehdystä päätöksestä esittämän oikaisuvaatimuksen 5.7.2002 tekemällään päätöksellä, jossa todettiin muun muassa, ettei voitu katsoa, ettei Runaldo Eind ollut taloudellisesti aktiivinen siten kuin yhteisön säännöstössä tarkoitetaan, koska hänellä ei ollut riittäviä tuloja ja varoja vaan hän sai sosiaaliavustusta.

16. Rechtbank te 's-Gravenhage, joka viittasi yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Antonissen [7] ja asiassa Singh [8] antamiin tuomioihin, kuitenkin kumosi tämän jälkimmäisen päätöksen 20.10.2004 ja palautti asian Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratieen oikaisuvaatimuksen uutta käsittelyä varten.

7 – Asia C-292/89, tuomio 26.2.1991 (Kok. 1991, s. I-745, Kok. Ep. XI, s. I-67).

8 – Asia C-370/90, tuomio 7.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4265, Kok. Ep. XIII, s. I-19).

17. Viimeksi mainittu valitti Rechtbank te 's-Gravenhagen tuomiosta Raad van Stateen, joka päätti 13.7.2005 tekemässään päätöksessä (jäljempänä ennakkoratkaisupyyntö) lykätä vireillä olevan asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) a) Jos vastaanottava jäsenvaltio pitää kolmannen maan kansalaista – – asetuksen – – N:o 1612/68 10 artiklassa tarkoitettuna työntekijän perheenjäsenenä eikä kyseisen jäsenvaltion myöntämän oleskeluluvan voimassaoloaika ole vielä päättynyt, seuraako tästä, ettei jäsenvaltio, jonka kansalainen työntekijä on, tämän vuoksi saa evätä tältä kolmannen maan kansalaiselta maahantulo- ja oleskeluoikeutta, kun työntekijä palaa kyseiseen jäsenvaltioon?

b) Jos edelliseen kysymykseen vastataan kieltävästi, seuraako tästä, että kyseinen jäsenvaltio saa itse arvioida, täyttääkö kolmannen maan kansalaisen maahantulo kansalliseen oikeuteen perustuvat maahantuloa ja maassa oleskelua koskevat edellytykset, vai onko tämän jäsenvaltion ensin arvioitava, onko kyseisellä kolmannen maan kansalaisella työntekijän perheenjäsenenä vielä yhteisön oikeuteen perustuvia oikeuksia?

2) Onko kysymyksiin 1 a ja 1 b vastattaessa merkitystä sillä, että kolmannen maan kansalaisella ei ennen vastaanottavassa jäsenvaltiossa oleskelua ollut kansalliseen oikeuteen perustuvaa oleskeluoikeutta siinä jäsenvaltiossa, jonka kansalainen työntekijä on?

3) a) Jos jäsenvaltiolla, jonka kansalainen työntekijä (viitehenkilö) on, on työntekijän sinne palatessa oikeus arvioida, täyttyvätkö perheenjäsenyyteen perustuvan oleskeluluvan myöntämiselle yhteisön oikeudessa asetetut edellytykset vielä, onko kolmannen maan kansalaisella, joka on sellaisen viitehenkilön perheenjäsen, joka palaa vastaanottavasta jäsenvaltiosta siihen jäsenvaltioon, jonka kansalainen hän on, etsiäkseen siellä työtä, oleskeluoikeus viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa, ja jos on, mikä on tämän oikeuden kesto?

b) Onko edellä tarkoitettu oikeus olemassa myös silloin, kun viitehenkilö ei tee tässä jäsenvaltiossa aitoa ja todellista työtä eikä häntä voida pitää tai voida enää pitää – – direktiivissä 90/364/ETY tarkoitettuna työnhakijana, kun otetaan lisäksi huomioon, että viitehenkilö saa Alankomaiden kansalaisuutensa perusteella sosiaaliavustusta?

4) Mikä merkitys on edellä oleviin kysymyksiin vastattaessa annettava sille, että kyseinen kolmannen maan kansalainen on unionin sellaisen kansalaisen perheenjäsen, joka on käyttänyt hänelle [EY] 18 artiklassa annettua oikeutta ja joka palaa jäsenvaltioon, jonka kansalainen hän on?"

IV Oikeudellinen tarkastelu

A *Ennakkoratkaisukysymykset 1 ja 2*

18. Ennakkoratkaisukysymysten 1 ja 2 taustalla on se julkituotu olettama, että Rachel Eind on saanut Yhdistyneessä kuningaskunnassa asetuksen N:o 1612/68 10 artiklaan perustuvan oleskeluluvan. Ennakkoratkaisupyynnön tosiseikasto-osassa todetaan, että Rachel Eindille oli ilmoitettu 4.6.2001 päivätyllä kirjeellä, että hänellä oli oikeus oleskella Yhdistyneessä kuningaskunnassa Runaldo Eindin perheenjäsenenä "samoilla perusteilla", joihin viimeksi mainitun oleskeluoikeus perustui, eli "asetuksen [N:o 1612/68] perusteella". [9]

9 – Ennakkoratkaisupyynnön 2.4 kohta.

19. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa ennakkoratkaisukysymyksellään 1 a pääasiallisesti selvittää, antaako tällainen lupa, jonka voimassaoloaika ei ole vielä päättynyt, haltijalleen, joka on kolmannen maan kansalainen, maahantulo- ja oleskeluoikeuden jäsenvaltiossa, jonka kansalainen hänen isänsä on ja johon tämä on palannut (jäljempänä myös asianomainen jäsenvaltio) oltuaan palkatussa työssä edellä mainitun luvan myöntäneessä jäsenvaltiossa (jäljempänä vastaanottava jäsenvaltio).

20. Ennakkoratkaisukysymyksellään 1 b ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy siinä tapauksessa, että kysymykseen 1 a vastataan kieltävästi, onko asianomaisen jäsenvaltion viranomaisten silloin, kun ne tutkivat kolmannen maan kansalaisen maahantulo- ja oleskelulupahakemusta, ennen sen selvittämistä, täyttääkö tämä henkilö kansallisessa oikeudessa säädetyt edellytykset, jotka koskevat maahantuloa tähän valtioon ja oleskelua siellä, arvioitava, onko tällä henkilöllä yhteisön oikeuden perusteella oikeus tulla tähän valtioon ja oleskella siellä, koska hän on sellaisen tämän valtion kansalaisen perheenjäsen, joka on käyttänyt oikeuttaan työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen.

21. Ennakkoratkaisukysymyksellä 2 yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään täsmentämään, onko kahteen edellä mainittuun ennakkoratkaisukysymykseen vastattaessa merkitystä sillä, että kolmannen maan kansalaisella ei ennen vastaanottavassa jäsenvaltiossa oleskelua ollut asianomaisessa jäsenvaltiossa kansalliseen oikeuteen perustuvaa oleskeluoikeutta.

22. Edellä mainittujen kysymysten sisältö ei ole niiden sanamuodon perusteella kovin selvä. Tämä selittää, miksi komissio ja yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksia esittäneet hallitukset [10] ovat ymmärtäneet nämä kysymykset, käsitelleet niitä ja ratkaisseet ne hyvin eri tavoin. Jotta kysymysten sisältö voitaisiin ymmärtää paremmin, on syytä korostaa, että – kuten ennakkoratkaisupyynnön perusteluosasta ilmenee [11] – ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on esittänyt ne pystyäkseen ottamaan kantaa valittajana olevan ministerin esittämään väitteeseen, joka perustuu yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Akrich antamaan tuomioon. [12]

23. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että edellä mainitusta tuomiosta seuraa, että unionin kansalaisen kanssa naimisissa olevan kolmannen maan kansalaisen on oleskeltava laillisesti jäsenvaltiossa, jotta hän voisi perheenjäsenenä vedota maahantulo- ja oleskeluoikeuteen toisessa jäsenvaltiossa, [13] ja se toteaa valittajana olevan ministerin katsovan, että koska Rachel Eind ei ollut ennen Yhdistyneeseen kuningaskuntaan saapumistaan oleskellut laillisesti Alankomaissa, hän ei ollut voinut saada Yhdistyneessä kuningaskunnassa mitään asetuksen N:o 1612/68 10 artiklaan perustuvaa oleskeluoikeutta. [14]

10 – Yhdistyneen kuningaskunnan, Tšekin, Tanskan, Alankomaiden ja Saksan hallitukset, jotka ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia, ja Kreikan hallitus, joka on esittänyt huomautuksia pelkästään istunnossa.

11 – Ks. ennakkoratkaisupyynnön 2.7–2.9 kohta.

12 – Asia C-109/01, tuomio 23.9.2003 (Kok. 2003, s. I-9607).

13 – Ennakkoratkaisupyynnön 2.9.2 kohta.

14 – Ennakkoratkaisupyynnön 2.7 kohta.

24. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää, että "ministerin mukaan vaikuttaa ilmeiseltä, ettei Yhdistyneen kuningaskunnan [viranomaisten] tekemä päätös siitä, että ulkomaalaista on pidettävä yhteisön kansalaisen perheenjäsenenä, ole ministerin kannalta sitova, koska ulkomaalaisella ei ennen Yhdistyneessä kuningaskunnassa oleskeluaan ollut kansalliseen lainsäädäntöön perustuvaa oikeutta oleskella Alankomaissa, joten kyseessä ei ole asiassa Akrich tarkoitettu laillinen oleskelu". [15]

25. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan valittajana olevan ministerin näkemys nostaa siten esiin "kysymyksen siitä, millainen merkitys on sillä, että [Rachel Eindille] on Yhdistyneessä kuningaskunnassa myönnetty oleskelulupa asetuksen [N:o 1612/68] 10 artiklan nojalla", [16] ja tämä näkemys merkitsee loppujen lopuksi, ettei yhteisön oikeus estä asianomaista jäsenvaltiota arvioimasta itsenäisesti, voiko tämän valtion kansalaisen, joka on käyttänyt oikeuttaan työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen ja jonka perheenjäsenellä on vastaanottavassa valtiossa ollut yhteisön oikeuteen perustuva oleskeluoikeus, perheenjäsenellä olla yhteisön oikeuteen perustuva maahantulo- ja oleskeluoikeus myös ensin mainitussa valtiossa. [17]

26. Koska valittajana oleva ministeri kiistää, että Yhdistyneen kuningaskunnan Rachel Eindille myöntämä oleskelulupa olisi yhteisön oikeuden kannalta pätevä, koska se perustuu asetuksen N:o 1612/68 10 artiklaan, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii ennakkoratkaisukysymyksillään 1 ja 2 pääasiallisesti selvittämään, velvoittavatko tämän luvan myöntäminen ja sen edelleen jatkuva voimassaolo sellaisinaan Alankomaiden viranomaisia sallimaan Rachel Eindin maahantulon Alankomaiden alueelle ja oleskelun siellä, kun hänen isänsä palaa kotimaahansa, ja onko näin myös siinä tapauksessa, että on katsottava, että tämä lupa on kysymyksessä 2 ja asiassa Akrich annetussa tuomiossa esiin tuotu seikka huomioon ottaen myönnetty siitä huolimatta, että edellä mainitun 10 artiklan soveltamisen edellytykset eivät täyttyneet.

27. Tältä osin on heti todettava, että on epäilyjä sen olettaman paikkansapitävyydestä, jota ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pitää lähtökohtana esittäessään tarkasteltavana olevat ennakkoratkaisukysymykset, ja siis siitä, perustuiko Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten Rachel Eindille myöntämä oleskelulupa asetuksen N:o 1612/68 10 artiklaan.

28. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on kirjallisissa huomautuksissaan todennut, ettei Rachel Eindin Yhdistyneessä kuningaskunnassa saama oleskelulupa perustunut asetuksen N:o 1612/68 10 artiklaan vaan Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöön ja tarkemmin sanottuna Immigration (European Economic Area) Regulationsiin nro 2000/2326 (maahanmuuttoa koskeva laki (Euroopan talousalue)), koska hän oli sellaisen henkilön perheenjäsen, joka täytti

15 – Ennakkoratkaisupyynnön 2.9.3 kohta.
16 – Sama.
17 – Sama.

Yhdistyneessä kuningaskunnassa oleskelua koskevat edellytykset. Tämä hallitus on samoissa kirjallisissa huomautuksissa ja myös istunnossa täsmentänyt, että Rachel Eindillä katsottiin olevan oleskeluoikeus Yhdistyneessä kuningaskunnassa sellaisten kansallisten säännösten perusteella, joissa ei pantu täytäntöön yhteisön oikeudessa asetettua velvoitetta vaan kansallisen lainsäätäjän harkintaan perustuva poliittinen valinta.[18] Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen asiamies on istunnossa todennut, että Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten Rachel Eindille 4.6.2001 lähettämässä kirjeessä ei ole mitään nimenomaista viittausta asetukseen N:o 1612/68 vaan siinä viitataan pikemminkin asiassa merkitykselliseen kansalliseen lainsäädäntöön.

29. Jos nämä toteamukset, jotka ovat ristiriidassa ennakkoratkaisupyynnössä todetun kanssa, osoittautuvat paikkansapitäviksi, ennakkoratkaisukysymykset 1 ja 2 jäävät ilman kohdetta. On kuitenkin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävä varmistua kattavammin siitä, millä oikeudellisella perusteella Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset myönsivät oleskeluluvan Rachel Eindille.

18 – Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on perustellut tätä täsmennystä toteamalla, että kuten em. asiassa Akrich annetusta tuomiosta ilmenee, kolmannen maan kansalaisella, joka on yhteisön työntekijän perheenjäsen, on EY 39 artiklan ja asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan perusteella oikeus oleskella yhteisön työntekijän kanssa vastaanottavassa jäsenvaltiossa vain, jos hän jo oleskelee laillisesti toisessa yhteisön jäsenvaltiossa ennen siirtymistään ensin mainittuun valtioon.

30. Tässä ennakkoratkaisumenettelyssä on pakko pitäytyä olettamassa, jota ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on pitänyt lähtökohtana ja jonka mukaan tämä oleskelulupa perustui asetuksen N:o 1612/68 10 artiklaan.

31. On siis kysyttävä, velvoittiko tämä oleskelulupa Alankomaiden viranomaiset sallimaan Rachel Eindin tulon Alankomaiden alueelle ja oleskelun siellä.

32. Mielestäni tähän kysymykseen on väistämättä vastattava kieltävästi.

33. Sellaisen edelleen voimassa olevan oleskeluluvan olemassaolo, jonka vastaanottava jäsenvaltio on antanut kolmannen maan kansalaiselle tähän jäsenvaltioon muuttaneen yhteisön työntekijän perheenjäsenenä, ei nimittäin sellaisenaan takaa, että tällaisella kolmannen maan kansalaisella on silloin, kun kyseinen työntekijä palaa jäsenvaltioon, jonka kansalainen hän on, oikeus saapua viimeksi mainittuun valtioon ja oleskella siellä työntekijän kanssa.

34. Toisin sanoen silloin, kun yhteisön työntekijä palaa valtioon, jonka kansalainen hän on, tämän valtion viranomaiset eivät ole velvollisia myöntämään oleskelulupaa kol-

mannen maan kansalaiselle, joka on kyseisen työntekijän perheenjäsen, *pelkästään siitä syystä*, että kolmannen maan kansalainen on vastaanottavassa valtiossa, josta molemmat muuttavat, saanut oleskeluluvan asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan perusteella ja että lupa on edelleen voimassa.

35. Asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan perusteella annetun oleskeluluvan tehokkuus rajoittuu selvästi sen myöntävän jäsenvaltion alueeseen. Tämä artikla koskee tiettyjen perheenjäsenten oikeutta "tulla asumaan sellaisen työntekijän luokse, joka on jäsenvaltion kansalainen ja työssä *toisen jäsenvaltion alueella*". Tämä oikeus seuraa sukulaisuussuhteen perusteella siitä, että yhteisön työntekijällä on oikeus liikkua jäsenvaltiosta toiseen "ryhtyä[kseen] palkattuun työhön" ja "toimia[kseen] siinä *toisen jäsenvaltion alueella* kyseisen valtion kansalaisten työntekoa koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten mukaisesti" (asetuksen N:o 1612/68 1 artiklan 1 kohta).[19] Perheen yhdistämiseksi myönnetyn oleskeluluvan alueellisuus heijastaa siis palkattuun työhön ryhtymiseksi myönnetyn oleskeluluvan alueellisuutta.[20]

36. Jäsenvaltion myöntämä oleskelulupa koskee siis vain sen aluetta eikä koko yhteisön aluetta.

37. On lisäksi todettava, että – kuten yhteisöjen tuomioistuin on korostanut – oleskeluluvan myöntämistä kolmannen maan kansalaiselle, joka on jäsenvaltion kansalaisen perheenjäsen, ei ole pidettävä oikeuksia luovana toimenpiteenä vaan sellaisena jäsenvaltion toimena, jolla on tarkoitus ainoastaan vahvistaa, millaisessa asemassa kolmannen maan kansalainen on yhteisön oikeussääntöjen perusteella.[21] Lisään tähän, että tämä vahvistaminen koskee tarkemmin sanottuna sitä, millaisessa asemassa tällainen henkilö on yhteisön oikeussääntöjen perusteella, siltä osin kuin on kysymys oleskelusta *jäsenvaltiossa, jossa tämä seikka vahvistetaan.*

19 – Kursivointi tässä.

20 – Tämä oleskeluluvan alueellinen rajallisuus ilmenee suoraan tai välillisesti myös muista yhteisön säännöksistä. Esimerkiksi direktiivin 68/360 4 artiklan 1 kohdassa velvoitetaan jäsenvaltiot myöntämään kansalaisilleen ja heidän perheenjäsenilleen, joihin sovelletaan asetusta N:o 1612/68, "*alueellaan* oleskeluoikeus", jos vaaditut asiakirjat esitetään. Asetuksen N:o 1612/68 11 artiklassa säädetään, että palkatussa työssä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toisen jäsenvaltion alueella olevan jäsenvaltion kansalaisen aviopuolisolla ja lapsilla on oikeus "ryhtyä mihin tahansa palkattuun työhön *koko kyseisen jäsenvaltion alueella*" (kursivointi tässä). Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa C-10/05, Mattern ja Cikotic, 30.3.2006 antamassaan tuomiossa (Kok. 2006, s. I-3145, 24 kohta) todennut, että edellä mainitun 11 artiklan sanamuodosta itsestään käy ilmi, että yhteisön ulkopuolisen valtion kansalaisen, joka on yhteisön kansalaisen aviopuoliso, oikeuteen päästä työmarkkinoille voidaan vedota ainoastaan jäsenvaltiossa, jossa mainittu yhteisön kansalainen on palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana.

21 – Asia C-157/03, komissio v. Espanja, tuomio 14.4.2005 (Kok. 2005, s. I-2911, 28 kohta).

38. Mielestäni on siis selvää, että jäsenvaltio, jonka kansalainen työntekijä on, ei ole silloin, kun työntekijä palaa vastaanottavasta jäsenvaltiosta, velvollinen myöntämään työntekijän perheenjäsenelle, joka on kolmannen maan kansalainen, maahantulo- ja oleskeluoikeutta alueensa osalta *pelkästään siitä syystä*, että vastaanottava jäsenvaltio on myöntänyt kyseiselle perheenjäsenelle oleskeluluvan asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan perusteella. [22] Toisaalta on todettava, että missään yhteisön oikeuden säännössä tai periaatteessa ei edellytetä, että kun jäsenvaltio on tämän artiklan nojalla tunnustanut, että työntekijällä, joka on toisen jäsenvaltion kansalainen, ja hänen perheenjäsenellään, joka on kolmannen maan kansalainen, on oikeus perheenyhdistämiseen kyseisen valtion alueella, minkä tahansa muun jäsenvaltion, johon henkilöt aikovat asettua, pitäisi tämän jälkeen tunnustaa sama oikeus yksittäistapauksen olosuhteista riippumatta ja pelkästään aiemman tunnustamisen johdosta.

39. Jäsenvaltion, jonka kansalainen työntekijä on, viranomaisilla on pikemminkin oikeus ja jopa velvollisuus arvioida itsenäisesti, onko silloin, kun työntekijä palaa tähän valtioon, hänen perheenjäsenellään yhteisön oikeuden, erityisesti asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan, perusteella oikeus tulla tämän valtion alueelle ja oleskella siellä. [23]

40. Tämä asetuksen välitön sovellettavuus ja periaate, jonka mukaan yhteisön oikeus on ensisijainen kansalliseen oikeuteen nähden, merkitsevät mielestäni, että tämä arviointi on välttämättä suoritettava ennen kuin selvitetään, täyttyvätkö ne edellytykset, jotka kansallisessa oikeusjärjestyksessä asetetaan – yhteisön lainsäädännön soveltamisalan ulkopuolella – sen tunnustamiselle, että henkilöllä on oikeus tulla asianomaisen valtion alueelle ja oleskella siellä. Katson, että tämä toteamus on vastaus kysymykseen 1 b, jonka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on esittänyt sen varalta, että kysymykseen 1 a vastataan kieltävästi.

41. Kysymyksessä 2 esiin tuodulla seikalla, että kolmannen maan kansalaisella, joka on työntekijän perheenjäsen, ei ennen vastaanottavassa jäsenvaltiossa oleskelua ollut kansalliseen oikeuteen perustuvaa oleskeluoikeutta siinä jäsenvaltiossa, jonka kansalainen työntekijä on, ei selvästikään voi olla mitään sellaista merkitystä, että se osoittaisi edellä 38–40 kohdassa tekemäni päätelmät vääriksi. Tällä seikalla voisi pikemminkin olla merkitystä tekijänä, joka estää vastaanottavan valtion työntekijän perheenjäsenelle asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan perusteella myöntämän oleskeluluvan sitovuuden, sellaisena kuin tätä pohditaan kysymyksessä 1 a. Olen kuitenkin jo yleisluonteisesti ja siten puheena olevasta seikasta riippumattomasti katsonut, ettei tällainen lupa sellaisenaan velvoita jäsenvaltiota, jonka kansalainen työntekijä on, myöntämään työntekijän perheenjäsenelle, joka on kolmannen maan

22 – Samaa käsitystä ovat kirjallisissa huomautuksissaan puoltaneet Tšekin ja Saksan hallitukset.

23 – Tämä merkitsee, että nämä viranomaiset voivat varmistua esimerkiksi vaaditun sukulaisuussuhteen todenperäisyydestä.

kansalainen, maahantulo- ja oleskeluoikeutta alueensa osalta, kun työntekijä palaa vastaanottavasta jäsenvaltiosta. Sillä, että kolmannen maan kansalaisella, joka on työntekijän perheenjäsen, ei ennen vastaanottavassa jäsenvaltiossa oleskelua ollut kansalliseen oikeuteen perustuvaa oleskeluoikeutta siinä jäsenvaltiossa, jonka kansalainen työntekijä on, ei siis ole merkitystä kysymyksiin 1 a ja 1 b vastattaessa.

42. Kun tämä on todettu, on tämän seikan luonteen ja ennakkoratkaisupyynnössä ennen kysymyksiä 1 ja 2 esitettyjen huomautusten sekä erityisesti asiassa Akrich annettuun tuomioon tehtyjen viittausten vuoksi aiheellista tuoda esiin vielä joitakin näkökohtia niiden epäilyjen hälventämiseksi, joita ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella saattaa sen lisäksi, mitä näiden kysymysten sanamuodosta ilmenee, olla sen osalta, mikä on tästä tuomiosta ilmenevien periaatteiden merkitys nyt esillä olevassa asiassa ja miten niitä sovelletaan tähän.

43. Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Akrich antamassaan tuomiossa [24] todennut ensin, että "asetuksen N:o 1612/68 kohteena on – – ainoastaan vapaa liikkuvuus yhteisön alueella" ja että "asetuksessa ei säädetä mitään unionin kansalaisen kanssa naimisissa olevan yhteisön ulkopuolisen valtion kansalaisen oikeuksista tulla yhteisön alueelle", ja katsonut sitten, että "jotta pääasiassa kyseessä olevan tilanteen kaltaisissa olosuhteissa voitaisiin vedota asetuksen N:o 1612/68 10 artiklassa säädettyihin oikeuksiin, unionin kansalaisen kanssa naimisissa olevan yhteisön ulkopuolisen maan kansalaisen on oleskeltava laillisesti yhteisön jäsenvaltiossa hetkellä, jolloin hän siirtyy siihen toiseen jäsenvaltioon, johon unionin kansalainen muuttaa tai on muuttanut".

44. Koska Rachel Eind tuli Yhdistyneeseen kuningaskuntaan suoraan kolmannesta maasta, jonka kansalainen hän on, eikä toisesta yhteisön jäsenvaltiosta, asiassa Akrich annetun tuomion perusteella voitaisiin ensi arviolta ajatella, ettei Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten olisi pitänyt myöntää hänelle asetuksen N:o 1612/68 10 artiklaan perustuvaa oleskelulupaa. [25]

45. Tältä kannalta katsottuna kysymyksen 1 a, joka koskee tämän oleskeluluvan sitovuutta Alankomaiden viranomaisten kannalta, voitaisiin myös katsoa tähtäävän sen selvittämiseen, onko Alankomaiden viranomaisten tämän luvan vuoksi välttämättä katsottava, että hakiessaan lupaa oleskella Alankomaissa Rachel Eind täytti asiassa Akrich annetussa tuomiossa asetetun edellytyksen, joka koskee edeltävää laillista oleskelua yhteisön jäsenvaltiossa, vai onko Alankomaiden viranomaisilla oleskeluluvasta huolimatta sitä vastoin oikeus katsoa, ettei tämä edellytys täyty, kun otetaan huomioon, että

24 – Mainittu edellä, tuomion 49 ja 50 kohta.

25 – Edellyttäen tietenkin, että kyseinen oleskelulupa todella perustui asetuksen N:o 1612/68 10 artiklaan (ks. edellä 27–29 kohta).

tämän luvan myöntämisen edellytykset eivät täyttyneet, koska Rachel Eindillä ei ollut, ennen kuin hän tuli isänsä luokse Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, kansalliseen oikeuteen perustuvaa oleskeluoikeutta sen enempää Alankomaissa kuin missään muussakaan yhteisön jäsenvaltiossa.

46. Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Jia äskettäin antamassaan tuomiossa [26] täsmentänyt, millainen ulottuvuus on asiassa Akrich annetulla tuomiolla, joka on julkisasiamies Geelhoedin [27] mukaan melkein ilmeisessä ristiriidassa muiden – sekä aiempien että myöhempien – tuomioiden kanssa, joissa yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että jäsenvaltioiden kansalaisten kanssa avioliitossa olevien kolmansien maiden kansalaisten oikeudet tulla jäsenvaltion alueelle ja oleskella siellä johtuvat pelkästään perhesiteistä. [28] Asiassa Jia antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, ettei edellä mainittu, edeltävää laillista oleskelua koskeva edellytys, jota tarkoitetaan asiassa Akrich annetussa tuomiossa, ole yleisesti sovellettavissa. [29] Se on nimittäin todennut, että "yhteisön oikeudessa ei, kun otetaan huomioon edellä mainitussa asiassa Akrich annettu tuomio, edellytetä, että jäsenvaltiot vaativat oleskeluluvan myöntämiseksi kolmannen maan kansalaiselle, joka on sellaisen yhteisön kansalaisen perheenjäsen, joka on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, että kyseinen perheenjäsen on oleskellut laillisesti ensin toisessa jäsenvaltiossa". [30] Yhteisöjen tuomioistuin on näin ollen katsonut, että tämä edellytys liittyy tiiviisti asiassa Akrich annettuun tuomioon johtaneelle tapaukselle ominaisiin erityisiin tosiseikkoihin [31] ja että sitä ei voida soveltaa tapauksessa, jossa "kyseistä perheenjäsentä ei moitita laittomasta oleskelusta jäsenvaltiossa eikä pyrkimisestä lainvastaisesti kiertämään siirtolaisasioita koskevaa kansallista lainsäädäntöä". [32]

47. Kun ryhdytään tarkastelemaan tilannetta, josta on kysymys tässä ennakkoratkaisumenettelyssä, jossa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei oleta asianomaisten syyllistyneen mihinkään väärinkäytöksiin, on myönnettävä, että koska Rachel Eind ei oleskellut jäsenvaltiossa lainvastaisesti, ennen kuin hän tuli isänsä luokse Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, asiassa Akrich annetusta tuomiosta ilmenevät periaatteet eivät estäneet Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisia myöntämästä hänelle asetuksen N:o 1612/68 10 artiklaan perustuvaa oleskelulupaa. [33]

26 – Asia C-1/05, tuomio 9.1.2007 (Kok. 2007, s. I-1).

27 – Em. asiassa Jia 27.4.2006 esitetty ratkaisuehdotus, 28 kohta.

28 – Asia C-459/99, MRAX, tuomio 25.7.2002 (Kok. 2002, s. I-6591, 59 kohta) ja em. asia komissio v. Espanja, tuomion 28 kohta.

29 – Myös komissio ja Tšekin hallitus ovat kirjallisissa huomautuksissaan, joita ne ovat tässä ennakkoratkaisumenettelyssä esittäneet ennen asiassa Jia annettua tuomiota, todenneet, että edeltävää laillista oleskelua koskeva edellytys ei ole yleisesti sovellettava ja että sillä ei ole merkitystä nyt esillä olevassa asiassa. Rachel Eindin edustaja on istunnossa puoltanut tätä käsitystä, ja Kreikan ja Saksan hallitukset puolestaan vastakkaista käsitystä.

30 – Em. asia Jia, tuomion 33 kohta.

31 – Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin muistuttaa ennakkoratkaisupyynnön 2.9.1 kohdassa, tapauksessa oli kysymys tilanteesta, jossa Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisen marokkolainen puoliso oleskeli Yhdistyneessä kuningaskunnassa *lainvastaisesti* ja hänet oli *karkotettu* Irlantiin, jonne hän saapui siellä asuvan ja työskentelevän puolisonsa luokse, ennen kuin molemmat palasivat yhdessä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, jossa puoliso otti vastaan työpaikan.

32 – Em. asia Jia, tuomion 31 kohta.

33 – Saksan hallitus on tässä ennakkoratkaisumenettelyssä – kylläkin ennen edellä mainitussa asiassa Jia annettua tuomiota – esittämissään kirjallisissa huomautuksissa nimenomaisesti puoltanut kantaa, joka on vastakkainen edellä esittämilleni toteamuksille.

48. Samalla tavalla on todettava, että koska Rachel Eind, ennen kuin hän tuli Alankomaihin isänsä kanssa, oleskeli Yhdistyneessä kuningaskunnassa tämän maan viranomaisten pätevästi myöntämän oleskeluluvan perusteella eikä hän siten oleskellut jäsenvaltiossa lainvastaisesti, edellä mainitut periaatteet eivät estäneet Alankomaiden viranomaisia katsomasta, että hänellä on yhteisön oikeuden perusteella oikeus tulla Alankomaihin ja oleskella siellä. [34]

49. Se, ettei Rachel Eindillä ollut ennen Yhdistyneessä kuningaskunnassa oleskeluaan ollut Alankomaissa sen enempää yhteisön oikeuteen kuin kansalliseen oikeuteen perustuvaa oleskeluoikeutta, ei voi sitäkään suuremmalla syyllä olla pätevä peruste evätä häneltä asetuksen N:o 1612/68 10 artiklaan tai muihin mahdollisesti merkityksellisiin yhteisön oikeussääntöihin perustuvaa oleskelulupaa Alankomaissa.

50. Ehdotan siten, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuin ennakkoratkaisukysymyksiin 1 ja 2 seuraavasti:

1) a) Se, että vastaanottava jäsenvaltio on pitänyt kolmannen maan kansalaista asetuksen N:o 1612/68 10 artiklassa tarkoitettuna työntekijän perheenjäsenenä ja kolmannen maan kansalainen on sen vuoksi saanut tältä valtiolta oleskeluluvan tämän artiklan perusteella, ei – vaikka tämän luvan voimassaoloaika ei ole vielä päättynyt – sellaisenaan velvoita jäsenvaltiota, jonka kansalainen työntekijä on, myöntämään edellä mainitulle kolmannen maan kansalaiselle oikeutta tulla sen alueelle ja oleskella siellä, kun työntekijä palaa kotimaahansa.

b) Jäsenvaltion, jonka kansalainen työntekijä on, on arvioitava, onko kolmannen maan kansalaisella, joka on työntekijän perheenjäsen, työntekijän palatessa kotimaahansa oikeus tulla tämän valtion alueelle ja oleskella siellä yhteisön oikeuden perusteella, ennen kuin se selvittää, voidaanko kolmannen maan kansalaiselle myöntää tämä oikeus kansallisen oikeuden perusteella yhteisön säännöstön soveltamisalan ulkopuolella.

2) Sillä, että kolmannen maan kansalaisella ei ennen vastaanottavassa jäsenvaltiossa oleskelua ollut kansalliseen oikeuteen perustuvaa oleskeluoikeutta siinä jäsenvaltiossa, jonka kansalainen työntekijä

34 – Vaikka haluttaisiin yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Jia antamassa tuomiossa esittämien toteamusten vastaisesti katsoa, että asiassa Akrich annetun tuomion mukaista edellytystä, joka koskee edeltävää laillista oleskelua jäsenvaltiossa, sovelletaan yleisesti, mistä seuraa, että Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten ei olisi pitänyt myöntää Rachel Eindille asetuksen N:o 1612/68 10 artiklaan perustuvaa oleskelulupaa, katson, että hänen oleskeluaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa ei voida pitää lainvastaisena, koska Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset ovat kuitenkin nimenomaisesti antaneet siihen luvan, vaikka luvan myöntämisen edellytykset eivät täyttyneetkään.

on, ei ole merkitystä vastattaessa kysymyksiin 1 a ja 1 b. Tämä seikka ei estä viimeksi mainittua valtiota myöntämästä kolmannen maan kansalaiselle yhteisön oikeuteen perustuvaa oleskeluoikeutta.

52. Kysymyksellä 3 a ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy pääasiallisesti, onko tämä oikeus tunnustettava – ja jos on, kuinka pitkäksi ajaksi – siinä tapauksessa, että voidaan katsoa, että työntekijä on palannut jäsenvaltioon, jonka kansalainen hän on, etsiäkseen siellä työtä.

B *Ennakkoratkaisukysymykset 3 ja 4*

53. Kysymyksellä 3 b ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, voiko kyseinen oikeus olla olemassa direktiivin 90/364 1 artiklan perusteella ja siitä huolimatta, että työntekijä saa asianomaisessa jäsenvaltiossa sosiaaliavustusta kansalaisuutensa perusteella, siinäkin tapauksessa, että työntekijä ei kotimaahansa palattuaan ole onnistunut löytämään työtä eikä häntä voida enää pitää työnhakijana.

1. Alustavat huomautukset

54. Kysymyksellä 4 tiedustellaan pääasiallisesti, voiko se, että kysymys on unionin sellaisen kansalaisen perheenjäsenestä, joka on käyttänyt EY 18 artiklan mukaista liikkumis- ja oleskeluoikeuttaan ja joka palaa jäsenvaltioon, jonka kansalainen hän on, vaikuttaa niin, että edellä mainittu oikeus tunnustetaan.

51. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ennakkoratkaisukysymyksissä 3 ja 4 esittämät tiedustelut on esitetty siltä varalta, että on – puoltamani käsityksen mukaisesti – katsottava, että jäsenvaltion, jonka kansalainen työntekijä on, viranomaiset saavat arvioida, onko kolmannen maan kansalaisella, joka on työntekijän perheenjäsen, yhteisön oikeuden perusteella oleskeluoikeus tämän valtion alueella, kun työntekijä palaa kotimaahansa. Näillä tiedusteluilla pyritään selvittämään, täyttyvätkö edellytykset siihen, että Rachel Eindin tilanteessa olevalle henkilölle tunnustetaan tämä oikeus.

55. Ennen kuin ryhdyn tarkastelemaan näiden kysymysten asiasisältöä, huomautan, että oleskeluoikeudella, joka annetaan yhteisön oikeudessa henkilöiden vapaata liikkuvuutta käyttävän henkilön perheenjäsenille, pyritään

poistamaan tekijä, joka estää tällaista henkilöä käyttämästä tätä vapautta ja joka muodostuu siitä, että hänen perheenjäsenensä eivät voi tulla hänen mukanaan tai seurata häntä myöhemmin vastaanottavaan jäsenvaltioon, ja perhe-elämälle tästä aiheutuvasta haitasta. Kyseisellä oikeudella pyritään positiivisessa mielessä parantamaan tämän henkilön integroitumista vastaanottavaan jäsenvaltioon ja tällä tavalla edistämään kyseisen vapauden käyttämistä.

56. Asetuksen N:o 1612/68 viidennessä perustelukappaleessa todetaan vastaavasti, että *"jotta* oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen *voisi käyttää puolueettomien arviointiperusteiden mukaan vapaasti ja arvokkaasti,* – – kaikki esteet työvoiman vapaan liikkuvuuden tieltä tulee poistaa ottaen erityisesti huomioon työntekijän oikeus elää perheensä kanssa ja edellytysten luominen perheen sopeutumiselle vastaanottavan maan oloihin". [35] Yhteisöjen tuomioistuimella on ollut tilaisuus todeta, että "jotta asetuksen N:o 1612/68 tavoite eli työntekijöiden vapaa liikkuvuus turvattaisiin vapautta ja ihmisarvoa kunnioittaen, tämä tavoite edellyttää sitä, että yhteisön työntekijän perheellä on parhaat mahdolliset edellytykset integroitua vastaanottavaan jäsenvaltioon". [36] Direktiivin 90/364 viidennessä perustelukappaleessa puolestaan todetaan, että "[oleskelu]oikeus voi todella toteutua vain, jos se myönnetään myös perheenjäsenille".

57. Perheenyhdistämistä koskevalla oikeudella, joka on yhteisön oikeudessa turvattu niiden EY:n perustamissopimuksen määräysten soveltamisalalla, jotka koskevat henkilöiden vapaata liikkuvuutta yhteisössä, pyritään siten takaamaan tämän vapauden tehokas käyttö, [37] ja tämä oikeus edellyttää, että kysymys on tilanteesta, jossa voidaan sanoa, että tätä vapautta on käytetty.

2. Kysymys 3 a: perheenjäsenen oleskeluoikeus työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevien oikeussääntöjen perusteella

58. Koska kysymyksessä 3 a viitataan "työntekijän" paluuseen kotimaahansa ja siihen,

35 – Kursivointi tässä. Direktiivin 2004/38 viidennessä perustelukappaleessa todetaan tällä hetkellä vastaavasti, että *"jotta* kaikki unionin kansalaiset *voivat käyttää* oikeutta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella *vapauden ja ihmisarvon osalta objektiivisten edellytysten mukaisesti*, tämä oikeus olisi myönnettävä myös heidän perheenjäsenilleen näiden kansalaisuudesta riippumatta" (kursivointi tässä).

36 – Asia C-308/89, Di Leo, tuomio 13.11.1990 (Kok. 1990, s. I-4185, Kok. Ep. X, s. 607, 13 kohta) ja asia C-413/99, Baumbast ja R, tuomio 17.9.2002 (Kok. 2002, s. I-7091, 50 kohta).

37 – Direktiivissä 2004/38 on säilytetty tämä välineellinen käsitys unionin kansalaisen oikeudesta perheenyhdistämiseen – kuten ilmenee sen 3 artiklan 1 kohdasta, jonka mukaan "tätä direktiiviä sovelletaan kaikkiin unionin kansalaisiin, jotka siirtyvät toiseen jäsenvaltioon tai oleskelevat toisessa jäsenvaltiossa kuin jonka kansalaisia he ovat, sekä heidän 2 artiklan 2 alakohdassa määriteltyihin perheenjäseniinsä, jotka tulevat heidän mukanaan tai seuraavat heitä myöhemmin" – minkä vuoksi sellaisten unionin kansalaisten perheenyhdistämistä, jotka eivät käytä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, säännellään edelleen kansallisella oikeudella. Vastaavasti Urbano De Sousa C., "Le droit des membres de la famille du citoyen de l'Union européenne de circuler et de séjourner sur le territoire des Êtats membres, dans la directive 2004/38/CE", teoksessa Carlier, J. Y. – Guild, E. (toim.), *L'avenir de la libre circulation des personnes dans l'U.E.*, Bruylant, Bruxelles, 2006, s. 103, erityisesti s. 124 ja 125. Ks. myös julkisasiamies Stix-Hacklin em. asiassa MRAX 13.9.2001 esittämä ratkaisuehdotus, 30 kohta.

että hän etsii siellä "työtä", se koskee mahdollisuutta tunnustaa kolmannen maan kansalaiselle, joka on kotimaahansa palaavan työntekijän perheenjäsen, oleskeluoikeus tämän valtion alueella (jäljempänä myös oikeus perheenyhdistämiseen) työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevan yhteisön säännöstön perusteella.

59. Tähän säännöstöön kuuluu asetuksen N:o 1612/68 10 artikla, jossa säädetään oikeudesta perheenyhdistämiseen ja säännellään tätä. Tämän vuoksi on aluksi pohdittava, täyttyvätkö tämän artiklan soveltamisen edellytykset tässä tapauksessa, koska on selvää, ettei Runaldo Eind palannut Alankomaihin hakeakseen tosiasiallisesti tarjottua työtä ja ettei hän työskennellyt tässä valtiossa paluupäivämäärän (17.10.2001) ja sen päätöksen tekopäivän (5.7.2002) välillä, jossa hylättiin hänen tyttärensä oikaisuvaatimus päätöksestä, jossa oli kieltäydytty myöntämästä viimeksi mainitun hakemaa oleskelulupaa, mutta voidaan kuitenkin katsoa, että työntekijä "on palannut siihen jäsenvaltioon, jonka kansalainen hän on, etsiäkseen siellä työtä", kuten ennakkoratkaisupyynnössä oletetaan. [38]

38 – Ennakkoratkaisupyynnön 2.10.2 kohta.

a) Asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan soveltamisen edellytykset

60. Kuten komissio on perustellusti todennut kirjallisissa huomautuksissaan, asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan mukainen oikeus perheenyhdistämiseen edellyttää yhteisön kansalaiseen olevan, vaatimukset täyttävän sukulaisuussuhteen olemassaolon lisäksi sitä, että yhteisön kansalaista voidaan pitää EY 39 artiklassa ja tämän asetuksen 1 artiklassa tarkoitettuna palkattuna työntekijänä.

61. Se, että voitaisiin katsoa, että Rachel Eindillä on asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan perusteella oikeus oleskella Alankomaissa isänsä kanssa tämän palattua sinne Yhdistyneestä kuningaskunnasta, edellyttää tämän vuoksi, että voidaan katsoa, että Runaldo Eind oli kotimaahansa palattuaan EY 39 artiklassa ja kyseisen asetuksen 1 artiklassa tarkoitettu palkattu työntekijä, jolla on oikeus oleskella Alankomaissa *tällä perusteella*.

62. On ennen kaikkea pohdittava, estääkö se, että Runaldo Eind on Alankomaiden kansalainen, pitämästä häntä tällaisena työntekijänä. On siis kysyttävä, voidaanko edellä mainittua määräystä ja säännöstä soveltaa sellaisen työntekijän tilanteeseen, joka palaa jäsenvaltioon, jonka kansalainen hän on, ja aikoo oleskella siellä.

63. Asetuksen N:o 1612/68 1 artiklassa, sellaisena kuin se on muotoiltu, nimittäin viitataan jokaisen jäsenvaltion kansalaisen oikeuteen ryhtyä palkattuun työhön ja toimia siinä *"toisen* jäsenvaltion alueella" [39] (tämä oikeus selvästi edellyttää oikeutta oleskella tässä valtiossa), minkä perusteella voidaan ajatella, että tässä artiklassa ei anneta vastaavaa oikeutta sen jäsenvaltion alueen osalta, jonka kansalainen asianomainen henkilö on.

64. Asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan sanamuoto voi vastaavasti saada ajattelemaan, että tässä artiklassa annetaan määrätyille työntekijän perheenjäsenille oleskeluoikeus eri jäsenvaltiossa kuin siinä, jonka kansalainen työntekijä on.

65. Toiselta kannalta katsottuna edellä mainitun asetuksen 1 ja 10 artiklan sanamuodosta voi siis saada sen käsityksen, että näissä artikloissa tarkoitettu oikeus oleskella jäsenvaltiossa koskee asianomaista henkilöä ja hänen perheenjäseniään sillä edellytyksellä, että henkilö on "työssä" tässä valtiossa.

66. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön analyysi osoittaa kuitenkin, että näiden artiklojen soveltamisala ulottuu pidemmälle kuin mitä niiden sanamuoto antaa ymmärtää.

i) Voidaanko asetuksen N:o 1612/68 1 ja 10 artiklaan vedota vaadittaessa oleskeluoikeutta jäsenvaltiossa, jonka kansalainen asianomainen henkilö on?

67. Katson, että kunhan asianomainen henkilö on asetuksessa N:o 1612/68 tarkoitettu "työntekijä", hän voi vedota tämän asetuksen säännöksiin myös sitä jäsenvaltiota kohtaan, jonka kansalainen hän on, jotta hänelle ja hänen perheenjäsenilleen taattaisiin oikeus oleskella tämän valtion alueella vähintäänkin vastaavin edellytyksin kuin ne, jotka yhteisön oikeudessa taataan heille toisen jäsenvaltion alueella. [40]

68. On ensinnäkin todettava, ettei missään EY 39 artiklan määräyksistä – jotka on otettava huomioon tulkittaessa asetuksen N:o 1612/68 säännöksiä, jotka on annettu ETY:n perustamissopimuksen 49 artiklan (josta on tullut EY 40 artikla) mukaisesti näiden määräysten täsmentämiseksi [41] –

39 – Kursivointi tässä.

40 – Myös Tšekin hallitus ja komissio ovat pääasiallisesti tätä mieltä.

41 – Ks. asia 249/86, komissio v. Saksa, tuomio 18.5.1989 (Kok. 1989, s. 1263, Kok. Ep. X, s. 43, 8 kohta).

rajata työntekijöiden vapaan liikkuvuuden soveltamisalaa niiden jäsenvaltioiden alueeksi, joiden kansalainen työntekijä ei ole. [42]

69. Toiseksi on todettava yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella, että vaikka henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevia perustamissopimuksen määräyksiä ja näiden täytäntöönpanemiseksi annettuja säädöksiä ei voida soveltaa toimintaan, jolla ei ole minkäänlaista liittymäkohtaa yhteisön oikeudessa tarkoitettuihin tilanteisiin ja jonka kaikki olennaiset osatekijät rajoittuvat yhden jäsenvaltion sisälle, pitää kuitenkin paikkansa, että jokainen yhteisön kansalainen, joka on käyttänyt oikeuttaan työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen ja työskennellyt toisessa jäsenvaltiossa, kuuluu asuinpaikastaan ja kansalaisuudestaan riippumatta kyseisten oikeussääntöjen soveltamisalaan. Yhteisöjen tuomioistuin on tämän vuoksi katsonut, että työntekijä voi vedota EY 39 artiklaan ja asetuksen N:o 1612/68 7 artiklaan [43] myös sitä jäsenvaltiota vastaan, jonka kansalainen hän on, silloin kun hän on asunut ja tehnyt työtä jossakin toisessa jäsenvaltiossa. [44]

70. On erityisesti todettava, että vaikka jäsenvaltion kansalainen lähtökohtaisesti tulee tämän valtion alueelle ja oleskelee siellä kansalaisuuteensa perustuvien oikeuksien perusteella eikä hänelle yhteisön oikeudessa annettujen oikeuksien perusteella, tämä ei estä sitä, että silloin, kun tämä kansalainen on siirtynyt toisen jäsenvaltion alueelle työskennelläkseen siellä palkatussa työssä EY 39 artiklassa tarkoitetuin tavoin ja palaa asumaan sen jäsenvaltion alueelle, jonka kansalainen hän on, työskennelläkseen palkatussa työssä tai toimiakseen itsenäisenä ammatinharjoittajana, hänen oikeutensa tulla viimeksi mainittuun valtioon ja oleskella siellä taataan myös EY 39 ja EY 43 artiklassa. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut asiassa Singh antamassaan tuomiossa, "jäsenvaltion kansalainen saattaisi luopua aikeistaan lähteä kotimaastaan tehdäkseen perustamissopimuksessa tarkoitettua palkkatyötä tai harjoittaakseen itsenäisesti ammattia toisen jäsenvaltion alueella, jos hän ei palatessaan samassa tarkoituksessa siihen jäsenvaltioon, jonka kansalainen hän on, voisi hyötyä vähintään samanlaisista maahantuloa ja oleskelua koskevista helpotuksista, joista hän yhteisön oikeuden nojalla voisi toisen jäsenvaltion alueella nauttia". [45]

71. Muun muassa nämä näkökohdat ovat saaneet yhteisöjen tuomioistuimen katsomaan tässä samassa asiassa Singh antamassaan tuomiossa, että ETY:n perustamissopimuksen 48 ja 52 artiklassa (joista on tullut EY 39 ja EY 43 artikla) annettuja liikkumis- ja sijoittautumisoikeuksiaan käyttäneen

42 – EY 39 artiklan 1 kohdassa turvataan "työntekijöiden vapaa liikkuvuus *yhteisössä*". EY 39 artiklan 3 kohdan b alakohdassa viitataan oikeuteen "liikkua – – vapaasti *jäsenvaltioiden alueella*", c alakohdassa oikeuteen "oleskella *jäsenvaltion alueella*" ja d alakohdassa oikeuteen "työsuhteen päätyttyä jäädä *jäsenvaltion alueelle*" (kursivointi tässä).

43 – Asetuksen N:o 1612/68 7 artiklassa taataan, että jäsenvaltion kansalaisella on työ- ja palvelussuhteen ehtojen suhteen oikeus yhdenvertaiseen kohteluun toisen jäsenvaltion alueella kotimaisiin työntekijöihin verrattuna.

44 – Asia C-18/95, Terhoeve, tuomio 26.1.1999 (Kok. 1999, s. I-345, 26–29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

45 – Em. asia Singh, tuomion 19 kohta.

yhteisön kansalaisen puolisolla on "oltava, silloin kun ensin mainittu palaa kotimaahansa, oikeus vähintään samoihin maahantulo- ja oleskeluoikeuksiin kuin hänellä yhteisön oikeuden mukaan olisi, jos hänen miehensä tai vaimonsa päättäisi siirtyä toiseen jäsenvaltioon ja oleskella siellä". [46]

72. Tämän vuoksi se, että Runaldo Eind on Alankomaiden kansalainen ja että hän voi näin ollen vaatia tässä valtiossa oleskeluoikeutta kansallisen oikeuden perusteella, ei *sellaisenaan* tee hänen kotimaahan paluustaan puhtaasti jäsenvaltion sisäistä tilannetta, joka ei tällaisena kuuluisi yhteisön lainsäädännön soveltamisalaan. Jotta asetuksen N:o 1612/68 10 artiklaa voitaisiin soveltaa tähän tapaukseen, on sitä vastoin varmistuttava siitä, onko myös tämä kotimaahan paluu EY 39 artiklassa ja edellä mainitussa asetuksessa taatun työntekijöiden vapaan liikkuvuuden käyttämistä.

ii) Voidaanko asetuksen N:o 1612/68 1 ja 10 artiklaan vedota, vaikka asianomainen henkilö ei työskentele jäsenvaltiossa, jossa oleskeluoikeutta vaaditaan?

73. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan EY 39 artiklassa ja asetuksessa N:o 1612/68 tarkoitetulla työntekijän käsitteellä on yhteisön oikeudessa oma merkityksensä, eikä tätä käsitettä pidä tulkita suppeasti. Työntekijänä on pidettävä jokaista, joka tekee aitoa ja todellista työtä, eikä tällöin oteta huomioon sellaista työtä, joka on niin vähäistä, että sitä on pidettävä pelkästään toisarvoisena ja liitännäisenä. Kyseisen oikeuskäytännön mukaan työsuhteelle on ominaista se, että henkilö tekee tietyn ajanjakson ajan toiselle tämän johdon alaisena työsuorituksia vastiketta vastaan. [47]

74. Tämä käsite ei kuitenkaan kata ainoastaan henkilöä, joka siirtyy toiseen jäsenvaltioon hakeakseen tosiasiallisesti tarjottua työtä, vaan myös henkilön, joka siirtyy toiseen jäsenvaltioon etsiäkseen työtä. [48]

75. Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin aiheellisesti muistuttaa, [49] yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Antonissen antamassaan tuomiossa nimittäin katsonut, että "[EY:n perustamissopimuksen] 48 artiklan 3 kohtaa [josta on tullut EY 39 artiklan 3 kohta] on tulkittava siten, että siinä mainitaan ainoastaan esimerkinomaisesti eräitä oikeuksia, joita jäsenvaltioiden kansalaisilla on työntekijöiden vapaan liikkuvuuden yhteydessä", ja että "tämä vapaus edellyttää myös jäsenvaltioiden kansalaisten

46 – Sama, tuomion 23 kohta.

47 – Asia C-138/02, Collins, tuomio 23.3.2004 (Kok. 2004, s. I-2703, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

48 – Vastaavasti nimenomaisesti asiassa C-85/96, Martínez Sala, 12.5.1998 annettu tuomio (Kok. 1998, s. I-2691, 32 kohta), jonka mukaan EY 39 artiklan ja asetuksen N:o 1612/68 soveltamisalalla "työtä tosiasiassa hakevaa henkilöä on myös pidettävä työntekijänä".

49 – Ennakkoratkaisupyynnön 2.10.1 kohta.

oikeutta liikkua vapaasti ja oleskella muiden jäsenvaltioiden alueella *työn hakemista varten*". Yhteisöjen tuomioistuin on korostanut, että "tällainen perustamissopimuksen tulkinta on lisäksi yhteisön lainsäätäjän tulkinnan mukainen, kuten ilmenee vapaan liikkuvuuden periaatteen täytäntöön panemiseksi annetuista säännöksistä, erityisesti – – asetuksen – – N:o 1612/68 – – 1 ja 5 artiklasta. Näissä säännöksissä oletetaan, että yhteisön kansalaisilla on oikeus liikkua *hakeakseen työtä* toisesta jäsenvaltiosta, ja näin ollen myös oikeus oleskella toisessa jäsenvaltiossa". [50]

76. Jos yhteisön kansalainen siten voi vedota EY 39 artiklaan ja asetuksen N:o 1612/68 1 artiklaan vaatiessaan oikeutta siirtyä toiseen jäsenvaltioon – myös siihen, jonka kansalainen hän on – ja oleskella siellä etsiäkseen työtä, on vielä selvitettävä, voivatko hänen perheenjäsenensä, jotka kuuluvat kyseisen asetuksen 10 artiklassa mainittuihin ryhmiin, vedota viimeksi mainittuun säännökseen vaatiessaan oikeutta oleskella hänen kanssaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

77. Tanskan hallitus on kirjallisissa huomautuksissaan suhtautunut tähän kielteisesti. Se väittää, että yhteisön kansalainen, joka siirtyy toiseen jäsenvaltioon tai palaa omaan kotivaltioonsa työtä etsiäkseen, kylläkin käyttää työntekijöiden vapaa liikkuvuutta mutta hän ei voi perheenjäsentensä kanssa vedota asetuksen N:o 1612/68 10 artiklaan. Tanskan hallitus huomauttaa, että tämä artikla sisältyy asetuksen 1 osan 2 osastoon ja että tässä osastossa työntekijällä tarkoitetaan vain tosiasiallisesti työssä olevaa henkilöä, kuten yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt asiassa Collins antamassaan tuomiossa. [51]

78. Pitää paikkansa, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Collins antamassaan tuomiossa todennut, että "asetuksessa N:o 1612/68 ei – – käytetä työntekijän käsitettä yhdenmukaisesti" ja että "vaikka kyseisellä sanalla tarkoitetaan mainitun asetuksen I osan II osastossa ainoastaan henkilöitä, jotka ovat jo päässeet työmarkkinoille, asetuksen muissa osissa kyseinen käsite on kuitenkin ymmärrettävä laajemmassa merkityksessä". [52] Toisaalta on todettava, että kyseessä olevan II osaston aiheena on "työskentely – –", ja tätä koskevien säännösten soveltaminen näyttää siten edellyttävän, että "työn saanti", joka on sitä vastoin edeltävän I osaston aiheena, on jo toteutunut. [53]

50 – Em. asia Antonissen, tuomion 13 ja 14 kohta (kursivointi tässä). Ks. myös asia C-171/91, Tsiotras, tuomio 26.5.1993 (Kok. 1993, s. I-2925, 8 kohta); asia C-344/95, komissio v. Belgia, tuomio 20.2.1997 (Kok. 1997, s. I-1035, 15 kohta) ja em. asia Collins, tuomion 36 kohta.

51 – Em. asia, tuomion 32 kohta.

52 – Sama.

53 – Ks. julkisasiamies Darmonin em. asiassa Antonissen 8.11.1990 esittämä ratkaisuehdotus, 7 kohta.

79. Tämä yhteisöjen tuomioistuimen toteamus on mielestäni kuitenkin asetettava asiayhteyteensä, ja sitä on lievennettävä.

80. On yhtäältä todettava, että se on osa päättelyä, jolla on tarkoitus pääasiallisesti estää se, että jäsenvaltion kansalaisella, joka liikkuu etsiäkseen työtä toisesta jäsenvaltiosta, olisi asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan perusteella oikeus samoihin sosiaalisiin ja verotukseen liittyviin etuihin kuin kotimaisilla työntekijöillä (tapauksessa oli kysymys työnhakijalle myönnettävästä korvauksesta). Asiassa Collins annettu tuomio ei millään tavalla koske perheenjäsenten oikeutta tulla vastaanottavaan jäsenvaltioon siellä työtä etsivän yhteisön kansalaisen mukana tai seurata tätä myöhemmin.

81. Toisaalta huomautan, että samalla tavoin asetuksen N:o 1612/68 edellä mainittuun II osastoon sisältyvässä 7 artiklan 4 kohdassa säädetään, että kollektiivisen tai yksilöä koskevan sopimuksen määräys taikka muu työehtojen sääntelyä koskeva määräys, joka koskee muun muassa "työn saantia", on mitätön sikäli kuin siinä säädetään tai sallitaan edellytyksiä, jotka asettavat toisten jäsenvaltioiden kansalaiset työntekijöinä eriarvoiseen asemaan. Tämä osoittaa, että todellisuudessa työn saanti ei jää täysin II osaston ulkopuolelle ja että I osaston ja II osaston kohteiden välillä ei ole niin jyrkkää eroa kuin ensi arviolta saattaa vaikuttaa.

82. Yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että asetuksen N:o 1612/68 10 artiklaa on tulkittava "ottamalla huomioon kyseisen asetuksen systematiikka sekä siinä esitetyt tavoitteet". [54] Asetus on osa niitä eri säännöksiä, joilla pyritään helpottamaan EY 39 artiklan mukaisten tavoitteiden saavuttamista, joten sen on muun muassa mahdollistettava se, että työntekijä voi liikkua vapaasti ja oleskella toisten jäsenvaltioiden alueella työskennelläkseen siellä tai etsiäkseen siellä työtä. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että "helpottaakseen työntekijöiden perheenjäsenten liikkuvuutta neuvosto on – kuten käy ilmi asetuksesta kokonaisuudessaan – ottanut huomioon yhtäältä perheen yhdessäolon merkityksen työntekijälle inhimillisestä näkökulmasta ja toisaalta sen yleisen merkityksen, joka on työntekijän ja hänen perheensä integroitumisella vastaanottavaan valtioon niin, että heitä kohdellaan samoin kuin tämän valtion omia kansalaisia". [55] Yhteisöjen tuomioistuin on myös todennut, että asetuksen N:o 1612/68 10 artiklaa ei asiayhteys ja sen tavoitteet huomioon ottaen voida tulkita suppeasti. [56]

83. Yhteisöjen tuomioistuin on yleisemmin todennut, että kuten erityisesti palkattujen työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien vapaata liikkuvuutta yhteisössä koske-

54 – Em. asia komissio v. Saksa, tuomion 11 kohta.

55 – Sama.

56 – Asia 267/83, Diatta, tuomio 13.2.1985 (Kok. 1985, s. 567, Kok. Ep. VIII, s. 63, 17 kohta).

vista neuvoston asetuksista ja direktiiveistä ilmenee, yhteisön lainsäätäjä on pitänyt tärkeänä jäsenvaltioiden kansalaisten perheelämän suojelun varmistamista, jotta perustamissopimuksessa taattujen perusvapauksien käyttämisen esteet poistettaisiin. [57]

84. On kuitenkin katsottava, että se, etteivät sellaisen henkilön perheenjäsenet, joka käyttää oikeuttaan siirtyä toiseen jäsenvaltioon ja oleskella siellä etsiäkseen työtä, voi tulla lähiomaisensa mukana tai seurata häntä myöhemmin tämän valtion alueelle, uhkaa vaarantaa tämän oikeuden tehokkaan vaikutuksen. Ei ole vaikea ajatella tilanteita, joissa vapautta liikkua työn etsimiseksi ei todella käytetä sen vuoksi, että ei ole tunnustettu perheenjäsenten oikeutta tulla vastaanottavaan jäsenvaltioon asianomaisen henkilön mukana tai seurata häntä sinne myöhemmin (esimerkiksi silloin, kun on kysymys kansalaisesta, joka kasvattaa nuorta lasta yksin). On pidettävä mielessä, että oleskelu toisessa jäsenvaltiossa työnhakutarkoituksessa voi perustellusti kestää huomattavan kauan (ks. tältä osin jäljempänä 109–115 kohta).

85. On lisäksi muistettava, että yhteisön asetuksen säännöksiä tulkittaessa on otettava huomioon yhteisön oikeuden yleisten periaatteiden ja erityisesti perusoikeuksien noudattamisesta seuraavat vaatimukset. [58] Nyt esillä olevassa asiassa merkitystä on perheelämän kunnioittamista koskevalla oikeudella, jota suojataan sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn, Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun Euroopan ihmisoikeussopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) 8 artiklassa että alaikäisten lasten osalta myös lapsen oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa, joka on tehty New Yorkissa 20.11.1989.

86. Yhteisöjen tuomioistuin on yhtäältä jo todennut nimenomaisesti, että Euroopan ihmissoikeussopimuksen 8 artiklassa tarkoitettu perhe-elämän kunnioittamista koskeva oikeus kuuluu perusoikeuksiin, joita Euroopan yhtenäisasiakirjan johdanto-osassa ja EU 6 artiklan 2 kohdassa vahvistetun vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan suojataan yhteisön oikeusjärjestyksessä, [59] ja huomauttanut, että vaikka Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ei sellaisenaan taatakaan ulkomaalaisen oikeutta saapua tietyn maan alueelle tai oleskella siellä, henkilön karkottamisella maasta, jossa hänen lähiomaisensa elävät, saatetaan puuttua perhe-elämän kunnioittamista koskevaan oikeuteen, sellaisena kuin tätä oikeutta suojataan tämän ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan 1 kappaleella. [60]

57 – Asia C-60/00, Carpenter, tuomio 11.7.2002 (Kok. 2002, s. I-6279, 38 kohta); em. asia MRAX, tuomion 53 kohta ja em. asia komissio v. Espanja, tuomion 26 kohta.

58 – Mm. asia C-67/91, Asociación española de banca privada ym., tuomio 16.7.1992, (Kok. 1992, s. I-4785, Kok. Ep. XIII, s. I-87, 30 kohta).

59 – Em. asia komissio v. Saksa, tuomion 10 kohta; em. asia Carpenter, tuomion 41 kohta; em. asia Akrich, tuomion 58 kohta ja asia C-540/03, parlamentti v. neuvosto, tuomio 27.6.2006 (Kok. 2006, s. I-5769, 52 kohta). Oikeus perhe-elämän kunnioittamiseen mainitaan lisäksi Nizzassa 7.12.2000 julistetun Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 7 artiklassa.

60 – Em. asia Carpenter, tuomion 42 kohta; em. asia Akrich, tuomion 59 kohta ja em. asia parlamentti v. neuvosto, tuomion 53 kohta.

87. Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi korostanut tarvetta tulkita asetusta N:o 1612/68 Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa mainitun perhe-elämän kunnioittamista koskevan vaatimuksen valossa. [61]

88. Toisaalta yhteisöjen tuomioistuin on asiassa parlamentti vastaan neuvosto antamassaan tuomiossa katsonut, että lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus sitoo jokaista jäsenvaltiota ja että se kuuluu niihin perusoikeuksien suojaamista koskeviin kansainvälisiin asiakirjoihin, jotka yhteisöjen tuomioistuin ottaa huomioon soveltaessaan yhteisön oikeuden yleisiä periaatteita. [62] Yhteisöjen tuomioistuin on tältä osin todennut, että "myös lapsen oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa tunnustetaan perhe-elämän kunnioittamista koskeva periaate" ja että se "perustuu sen hyväksymiselle, että lapsen tulisi persoonallisuutensa täysipainoisen ja sopusointuisen kehityksen vuoksi kasvaa perheessä, mikä todetaan kyseisen yleissopimuksen kuudennessa perustelukappaleessa". [63]

89. Kyseisen yleissopimuksen 9 artiklan 1 kappaleessa määrätään näin ollen, että sopimusvaltiot takaavat, ettei lasta eroteta vanhemmistaan heidän tahtonsa vastaisesti, ja 10 artiklan 1 kappaleen mukaan kyseisestä velvollisuudesta seuraa, että lapsen tai hänen vanhempiensa hakemukset, jotka koskevat maahantuloa sopimusvaltioon tai sieltä lähtemistä perheen jälleenyhdistämiseksi, on käsiteltävä myönteisesti, humaanisti ja kiireellisesti. [64]

90. Kaikki edellä mainitut tulkinnassa huomioon otettavat seikat yhdessä saavat minut katsomaan, että huolimatta asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan sanamuodosta (jossa siis viitataan sellaisen "työntekijän – –, joka on jäsenvaltion kansalainen ja *työssä* toisen jäsenvaltion alueella", [65] perheenjäseniin) ja siitä, että tämä artikla sisältyy asetuksen I osan II osastoon, tässä artiklassa luodaan oikeus perheenyhdistämiseen vastaanottavassa jäsenvaltiossa paitsi siinä tapauksessa, että yhteisön kansalainen on siirtynyt sinne hakeakseen tosiasiallisesti tarjottua työtä, myös siinä tapauksessa, että yhteisön kansalainen on siirtynyt sinne etsiäkseen työtä.

91. Siltä varalta, että on pääteltävä, ettei voida todeta, että oikeus perheenyhdistämiseen olisi edellä mainitun 10 artiklan laajentavan tulkinnan perusteella olemassa myös jälkimmäisessä tapauksessa, katson toissijaisesti, että näin voidaan todeta soveltamalla analogisesti samaa säännöstä, jolla tavoiteltu

61 – Em. asia komissio v. Saksa, tuomion 10 kohta ja em. asia Baumbast ja R, tuomion 72 kohta.

62 – Em. asia parlamentti v. neuvosto, tuomion 37 kohta.

63 – Sama, tuomion 57 kohta.

64 – Sama. Perusoikeuskirjan 24 artiklan 2 kohdassa puolestaan velvoitetaan viranomaiset ja yksityiset laitokset ottamaan kaikissa lasta koskevissa toimissa ensisijaisesti huomioon lapsen etu, ja 24 artiklan 3 kohdassa vahvistetaan, että jokaisella lapsella on oikeus ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä kumpaankin vanhempaansa säännöllisesti.

65 – Kursivointi tässä.

päämäärä soveltuu täysin yhteen sen kanssa, että ratkaisu, josta siinä säädetään työskentelyn osalta, laajennetaan koskemaan työn etsimistä.

92. Vasta tähän nähden toissijaisesti katson, että kyseinen oikeus voidaan kuitenkin johtaa tehokasta vaikutusta koskevan periaatteen perusteella niistä oikeussäännöistä – eli EY 39 artiklasta ja asetuksen N:o 1612/68 1 artiklasta – joissa annetaan yhteisön kansalaisille oikeus siirtyä jäsenvaltioon ja oleskella siellä työn etsimiseksi. [66] Henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevassa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on vastaavia esimerkkejä oleskeluoikeuksista, joita on ilman tällaisen oleskeluoikeuden luovaa erityistä säännöstä myönnetty perheenjäsenille heidän lähiomaisilleen myönnettyjen oleskeluoikeuksien tehokasta vaikutusta koskevan periaatteen perusteella. [67]

66 – Se, että turvaudutaan asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan analogiseen soveltamiseen, on mielestäni asianmukaisempaa kuin pelkkä turvautuminen EY 39 artiklan ja asetuksen N:o 1612/68 1 artiklan tehokasta vaikutusta koskevaan periaatteeseen, kun otetaan huomioon ensin mainitun säännöksen erityisluonne ja se, että siinä rajataan selvästi niiden perheenjäsenten ryhmä, joille siinä annetaan oleskeluoikeus vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

67 – Asiassa C-200/02, Zhu ja Chen, 19.10.2004 antamassaan tuomiossa (Kok. 2004, s. I-9925, 45 ja 46 kohta) yhteisöjen tuomioistuin ei johtanut Kiinan kansalaisella Chenillä, joka oli Irlannin kansalaisen Catherine Zhun äiti, Yhdistyneessä kuningaskunnassa olevaa oleskeluoikeutta jostakin perheenyhdistämistä koskevasta erityisestä yhteisön oikeuden säännöksestä, vaan se tukeutui niiden oikeussääntöjen (EY 18 artikla ja direktiivin 90/364 1 artiklan 1 kohta), joissa tyttärelle annettiin oleskeluoikeus tässä jäsenvaltiossa, tehokasta vaikutusta koskevaan periaatteeseen. Yhteisöjen tuomioistuin toimi samalla tavalla em. asiassa Baumbast ja R antamassaan tuomiossa (73–75 kohta), jossa se päätteli tehokasta vaikutusta koskevan periaatteen perusteella, että koska lapsella on asetuksen N:o 1612/68 12 artiklassa tarkoitettu oikeus oleskella vastaanottavassa jäsenvaltiossa osallistuakseen siellä peruskoulutukseen, lapsen tosiasiallisena huoltajana olevalla vanhemmalla on kansalaisuudestaan riippumatta oikeus oleskella hänen kanssaan huolimatta siitä, että vanhemmat ovat tällä välin eronneet tai että se vanhemmista, joka on Euroopan unionin kansalainen, ei enää ole siirtotyöläinen vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

93. Edellä todetusta ilmenee, että kysymyksen 3 a ensimmäiseen osaan voidaan ilman muuta vastata, että kolmannen maan kansalaisella, joka on sellaisen työntekijän perheenjäsen, joka palaa vastaanottavasta jäsenvaltiosta siihen jäsenvaltioon, jonka kansalainen hän on, etsiäkseen siellä työtä, on oikeus oleskella viimeksi mainitussa valtiossa.

94. Ennen kuin tutkitaan kysymyksen 3 a toista osaa, jolla pyritään täsmentämään, kuinka kauan tämä oikeus on olemassa, on mielestäni kuitenkin tarpeen selvittää eräs tärkeä seikka, jota ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole ottanut huomioon ennakkoratkaisukysymyksiä esittäessään. [68]

iii) Onko oikeus asetuksen N:o 1612/68 10 artiklaan perustuvaan perheenyhdistämiseen olemassa silloinkin, kun työntekijä ei ole palannut kotimaahansa työskennelläkseen siellä tai etsiäkseen siellä työtä?

95. Kuten komissio on pääasiallisesti todennut, jäsenvaltion kansalaisella, joka on käyt-

68 – Muistutan tältä osin, että yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on esittää kansalliselle tuomioistuimelle kaikki yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, jotka saattavat olla hyödyllisiä kansallisen tuomioistuimen arvioidessa käsiteltävänään olevaa asiaa, riippumatta siitä, onko kansallinen tuomioistuin kysymyksiään esittäessään viitannut tiettyyn yhteisön oikeuden määräykseen tai säännökseen (asia C-456/02, Trojani, tuomio 7.9.2004, Kok. 2004, s. I-7573, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

tänyt EY 39 artiklan ja asetuksen N:o 1612/68 1 artiklan mukaista työntekijöiden vapaata liikkuvuutta työskennelläkseen palkatussa työssä toisessa jäsenvaltiossa, on saman määräyksen ja säännöksen perusteella oikeus palata ensin mainittuun valtioon ja oleskella siellä *silloinkin, kun hän ei aio työskennellä tai etsiä työtä tai hän ei pysty työskentelemään tai etsimään työtä.* [69]

96. Pitää todellakin paikkansa, että yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa Singh antamassaan tuomiossa tunnustanut ETY:n perustamissopimuksen 52 artiklan (josta on tullut EY 43 artikla) perusteella, että jäsenvaltion kansalaisella oli sen jälkeen, kun hän oli ollut palkatussa työssä toisen jäsenvaltion alueella, oikeus palata puolisonsa kanssa jäsenvaltioon, jonka kansalainen hän oli, kun otetaan huomioon, että kyseinen kansalainen palasi kotivaltioonsa toimiakseen siellä itsenäisenä ammatinharjoittajana.

97. Tämä ei kuitenkaan merkitse, että yhteisöjen tuomioistuin olisi tässä tuomiossa asettanut sen edellytykseksi, että henkilöllä on yhteisön oikeuden mukaan oikeus palata jäsenvaltioon, jonka kansalainen hän on, ja oleskella siellä sen jälkeen, kun hän on ollut palkatussa työssä toisessa jäsenvaltiossa, että henkilö ensin mainittuun valtioon palattuaan harjoittaa taloudellista toimintaa joko palkatussa työssä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana.

98. Komissio on perustellusti muistuttanut kirjallisissa huomautuksissaan, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on katsottu, että vaikka EY 39 artiklassa ja asetuksessa N:o 1612/68 tarkoitettuna työntekijänä on pidettävä henkilöä, joka tekee tietyn ajanjakson ajan toiselle tämän johdon alaisena työsuorituksia vastiketta vastaan, ja vaikka henkilö työsuhteen päättymisen jälkeen pääsääntöisesti menettää asemansa työntekijänä, työntekijän asemalla voi kuitenkin olla tiettyjä vaikutuksia työsuhteen lakkaamisen jälkeenkin. [70] Oikeudet, joita yhteisön työntekijällä ja hänen perheenjäsenillään on asetuksen N:o 1612/68 nojalla, voivat, kuten siirtotyöläisen asemakin, tietyissä tilanteissa pysyä voimassa jopa senkin jälkeen, kun työsuhde on päättynyt. [71]

99. Mielestäni näihin oikeuksiin kuuluu myös siirtotyöläisen oikeus palata jäsenvaltioon, jonka kansalainen hän on, ja oleskella siellä, kun työsuhde vastaanottavassa jäsenvaltiossa on päättynyt.

100. Pitää paikkansa, että kansallisessa oikeudessa yleisesti tunnustetaan tällainen oikeus, koska se kuuluu luonteenomaisesti

69 – Päinvastaista kantaa ovat sitä vastoin puoltaneet Tšekin, Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset.

70 – Em. asia Martínez Sala, tuomion 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

71 – Em. asia Baumbast ja R, tuomion 70 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen sekä asia C-35/97, komissio v. Ranska, tuomio 24.9.1998 (Kok. 1998, s. I-5325, 41 kohta).

kansalaisen asemaan, mikä vastaa myös Euroopan ihmisoikeussopimusta täydentävän, Strasbourgissa 16.9.1963 allekirjoitetun neljännen lisäpöytäkirjan 3 artiklan 2 kappaletta, jossa määrätään, että "keneltäkään ei saa evätä oikeutta tulla sen valtion alueelle, jonka kansalainen hän on".

101. On kuitenkin myönnettävä, että tämä oikeus annetaan myös yhteisön oikeudessa, koska se on tarpeen työntekijöiden vapaan liikkuvuuden takaavien säännösten ja määräysten tehokkaan vaikutuksen turvaamiseksi. On nimittäin ilmeistä, että jäsenvaltion kansalainen voi menettää halukkuutensa lähteä kotimaastaan tehdäkseen palkattua työtä toisen jäsenvaltion alueella, jos hänellä ei olisi varmuutta siitä, että hän voi jonakin päivänä palata jäsenvaltioon, jonka kansalainen hän on, myös siitä riippumatta, harjoittaako hän viimeksi mainitussa valtiossa taloudellista toimintaa tai etsiikö hän siellä työtä.

102. Se, että yhteisön työntekijä palaa vastaanottavasta jäsenvaltiosta kotivaltioonsa, on siten silloinkin, kun sen tarkoituksena ei ole työn etsiminen tai työskentely viimeksi mainitussa valtiossa, tilanne, jota säännellään ja joka turvataan yhteisön oikeudessa, tarkemmin sanottuna EY 39 artiklassa ja asetuksen N:o 1612/68 1 artiklassa, eikä kysymyksessä todellakaan ole puhtaasti jäsenvaltion sisäinen tilanne.

103. Tämän johdosta ja analogisesti siihen nähden, mitä olen todennut edellä 76–90 kohdassa, on todettava, että kun on olemassa kyseisen asetuksen 10 artiklassa edellytetty sukulaisuussuhde, myös tällaisen työntekijän perheenjäsenet voivat mielestä vaatia tämän artiklan perusteella ja siitä huolimatta, onko työntekijä palkatussa työssä tai etsiikö hän palkattua työtä valtiossa, jonka kansalainen hän on, oleskeluoikeutta tämän valtion alueella työntekijän palatessa sinne sen jälkeen, kun hän on ollut palkatussa työssä vastaanottavassa valtiossa. On erityisesti selvää, että *yhteisön* oikeuteen perustuva työntekijän oikeus palata kotivaltioonsa ei olisi tehokas, jos esteet, joita tässä valtiossa asetetaan hänen läheisten perheenjäsentensä oleskelulle, voisivat saada hänet luopumaan sen käyttämisestä.

104. Noudattamaani lähestymistapaa vastaan ei voida myöskään väittää, kuten Alankomaiden ja Tanskan hallitukset ovat kirjallisissa huomautuksissaan tehneet, että mahdollisuus, ettei kotivaltioon palatessa ole mahdollista jatkaa vastaanottavassa valtiossa mahdollisesti alkanutta perheen yhteiselämää, ei voi saada yhteisön kansalaista luopumaan siitä, että hän siirtyy vastaanottavaan valtioon työskennelläkseen siellä palkatussa työssä. Alankomaiden hallitus on korostanut erityisesti, ettei se, ettei Runaldo Eindin tytär voinut oleskella hänen kanssaan hänen palattuaan kotimaahansa, voinut saada häntä luopumaan siitä, että hän käyttää mainittua vapautta siirtymällä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, koska Rachel Eindillä ei silloin, kun tämä siirtyminen tapahtui, ollut oikeutta oleskella Alankomaissa.

105. Katson, että edellä mainittu ehkäisevä vaikutus selittyy sillä yksinkertaisella mahdollisuudella, ettei jäsenvaltion kansalainen, joka haluaa ottaa vastaan toisessa jäsenvaltiossa tarjotun työn, pysty kotivaltioonsa palattuaan jatkamaan lähiomaistensa kanssa yhteiselämää,[72] joka saattaa – avioliiton, vanhemmuuden tai, kuten nyt esillä olevassa asiassa, perheenyhdistämisen johdosta – alkaa vastaanottavassa valtiossa.

106. Voidaan ajatella sellaisen yhteisön työntekijän tilannetta, joka on siirtynyt toiseen jäsenvaltioon työskennelläkseen siellä ja mennyt tässä valtiossa naimisiin siellä laillisesti asuvan kolmannen maan kansalaisen kanssa sekä saanut tämän kanssa lapsen, jolle sen enempää työntekijän kotimaa kuin vastaanottava valtiokaan ei myönnä kansalaisuutta. On kysyttävä, voitaisiinko tämän työntekijän osalta todella vedota siihen, ettei hänellä ole kotimaahansa palatessaan oikeutta tuoda mukanaan puolisoaan ja lastaan, jotka ovat kolmannen kansalaisia, koska hänellä ei silloin, kun hän päätti siirtyä vastaanottavaan valtioon, ollut näitä perhesiteitä eikä se, että myöhempi perheenyhdistäminen kotivaltiossa on mahdotonta, siten voinut saada häntä luopumaan vastaanottavaan valtioon siirtymisestä.

72 – Käytän sanaa yhteiselämä laajassa merkityksessä, joka ei siis välttämättä edellytä yhdessä asumista samassa asunnossa. Yhteisöjen tuomioistuin on nimittäin selventänyt, että "asetuksen N:o 1612/68 10 artiklassa tarkoitettujen siirtotyöläisen perheenjäsenten ei ole välttämättä asuttava vakituisesti siirtotyöläisen luona saadakseen oleskeluoikeuden kyseisen säännöksen nojalla" (em. asia Diatta, tuomion 22 kohta).

b) Ratkaisuehdotus sen osalta, sovelletaanko asetuksen N:o 1612/68 10 artiklaa nyt esillä olevan kaltaisessa tapauksessa

107. Katson tämän vuoksi, että ennakkoratkaisukysymykseen 3 a on vastattava siten, että kolmannen maan kansalaisella, joka on jäsenvaltion sellaisen kansalaisen perheenjäsen, joka palaa tähän valtioon oltuaan palkatussa työssä toisessa jäsenvaltiossa, on asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan perusteella oikeus oleskella ensin mainitussa valtiossa perheenjäsenensä kanssa siitä riippumatta, työskenteleekö viimeksi mainittu henkilö tässä valtiossa tai etsiikö hän siellä työtä.

108. Kuten komissio on huomauttanut, tämä oikeus koskee sen haltijaa ilman muita ajallisia rajoituksia kuin ne, jotka voidaan johtaa mainitun 10 artiklan a ja b alakohdassa asetetuista edellytyksistä. Kun on – kuten nyt esillä olevassa asiassa – kysymys työntekijän jälkeläisestä, oikeus on olemassa, kunnes jälkeläinen täyttää 21 vuotta, ja tämän ajankohdan jälkeen niin kauan kuin jälkeläinen on työntekijän huollettava.

c) Työtä etsivän henkilön perheenjäsenillä asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan perusteella olevan oleskeluoikeuden kesto

109. Siltä varalta, että yhteisöjen tuomioistuin ei aio hyväksyä edellä 107 kohdassa

esittämääni ratkaisua mutta toteaa vähintäänkin, että kolmannen maan kansalaisella, joka on jäsenvaltion sellaisen kansalaisen perheenjäsen, joka palaa vastaavanottavasta jäsenvaltiosta kotimaahansa etsiäkseen siellä työtä, on asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan perusteella oleskeluoikeus ensin mainitussa valtiossa, on ennakkoratkaisukysymykseen 3 a annettavan vastauksen täydentämiseksi vielä yksilöitävä, minkä ajan osalta perheenjäsenellä on tällainen oikeus.

110. Yhteisöjen tuomioistuimella on ollut tilaisuus todeta, että asetuksen N:o 1612/68 10 artiklassa ja direktiivin 68/360/ETY 1 ja 4 artiklassa "edellytetään, että jäsenvaltiot tunnustavat työntekijän puolisolle ja lapsille *samanlaisen* oleskeluoikeuden kuin työntekijälle itselleen". [73] Erityisesti tämän direktiivin 4 artiklan 4 kohdassa säädetään, että perheenjäsenellä, joka ei ole jäsenvaltion kansalainen, on oikeus saada oleskeluun oikeuttava asiakirja, jonka on oltava *yhtäläisesti voimassa* kuin häntä huoltavalle työntekijälle annettu asiakirja. Tästä seuraa, että yhteisön säännöstössä annetaan yhteisön siirtotyöläisten perheenjäsenille "yhtä laaja oleskeluoikeus [kuin] siirtotyöläisille". [74]

111. Tämän vuoksi on selvitettävä, mikä on EY 39 artiklassa ja asetuksen N:o 1612/68 1 artiklassa työn etsimistä varten annetun oleskeluoikeuden aikaraja.

112. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on jo tarkasteltu tätä näkökohtaa. Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Antonissen antamastaan tuomiosta lähtien katsonut, että "[ETY:n] perustamissopimuksen 48 artiklan [josta on tullut EY 39 artikla] tehokas vaikutus on turvattu, mikäli yhteisön lainsäädännössä, tai sen puuttuessa jäsenvaltion lainsäädännössä, annetaan asianomaisille kohtuullinen määräaika, jotta he voivat saada kyseisen jäsenvaltion alueella tietoonsa ammatillista pätevyyttään vastaavat työpaikkatarjoukset ja tarpeen vaatiessa ryhtyä työhön ottamiseksi tarvittaviin toimiin". [75]

113. Koska ei ole sellaista yhteisön säännöstä, jossa vahvistettaisiin määräaika sille, kuinka kauan yhteisön kansalaiset voivat oleskella jäsenvaltiossa työn etsimistä varten, jäsenvaltioilla on oikeus vahvistaa kohtuullinen määräaika tätä tarkoitusta varten. [76] Yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että kuuden kuukauden määräaika vaikuttaa periaatteessa riittävältä tähän tarkoitukseen, ja se on täsmentänyt, että "jos kyseisen ajanjakson päätyttyä asianomainen pystyy osoittamaan,

73 – Em. asia Singh, tuomion 18 kohta (kursivointi tässä).

74 – Asia C-356/98, Kaba, tuomio 11.4.2000 (Kok. 2000, s. I-2623, 23 kohta).

75 – Em. asia Antonissen, tuomion 16 kohta. Vastaavasti em. asia Tsiotras, tuomion 13 kohta ja em. asia komissio v. Belgia, tuomion 16 kohta.

76 – Em. asia komissio v. Belgia, tuomion 17 kohta ja em. asia Collins, tuomion 37 kohta.

että hän edelleen hakee työtä ja että hänellä on todellisia mahdollisuuksia tulla palkatuksi, häntä ei kuitenkaan saa määrätä poistumaan vastaanottavan jäsenvaltion alueelta".[77] Näin ollen kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan työtä etsivien yhteisön kansalaisten on poistuttava automaattisesti maan alueelta säädetyn määräajan päätyttyä, on yhteisön oikeuden vastainen.[78]

114. Koska ei ole olemassa yhteisön säännöstä, jossa vahvistettaisiin aika, jonka kuluessa yhteisön kansalainen voi käyttää oikeuttaan oleskella jäsenvaltiossa työn etsimiseksi, kukin jäsenvaltio vahvistaa tämän ajan yhteisön oikeudessa tältä osin asetettuja vaatimuksia noudattaen. Määräajan on näin ollen oltava kohtuullinen, eikä sen päättymiseen saa missään tapauksessa vedota sellaista yhteisön kansalaista vastaan, joka pystyy osoittamaan, että hän edelleen hakee työtä ja että hänellä on todellisia mahdollisuuksia tulla palkatuksi.

115. Niin kauan kuin tällaisella kansalaisella on oikeus oleskella jäsenvaltiossa työn etsimiseksi, myös hänen perheenjäsenensä, jotka kuuluvat asetuksen N:o 1612/68 10 artiklassa lueteltuihin ryhmiin, voivat tämän artiklan perusteella vedota oikeuteen oleskella samassa valtiossa.

116. Alankomaiden lainsäädäntö, sellaisena kuin se ilmenee ennakkoratkaisupyynnöstä,[79] vastaa täysin yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä asetettuja vaatimuksia, koska siinä säädetään, että työtä etsivälle ulkomaalaiselle annettu oleskeluun oikeuttava asiakirja on voimassa kuusi kuukautta (joka on yhteisöjen tuomioistuimen mukaan pääsääntöisesti kohtuullinen määräaika) ja että voimassaoloaikaa jatketaan kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan, jos ulkomaalainen osoittaa, että hän on edelleen työnhakija ja että hänellä on todellisia mahdollisuuksia saada työtä.

d) Kysymykseen 3 a ehdotettava vastaus

117. Tämän vuoksi ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa kysymykseen 3 a seuraavasti:

Kolmannen maan kansalaisella, joka on jäsenvaltion sellaisen kansalaisen perheenjäsen, joka palaa tähän valtioon oltuaan palkatussa työssä toisessa jäsenvaltiossa, on asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan perusteella ja vaaditun sukulaisuussuhteen olemassa ollessa oikeus oleskella ensin mainitussa valtiossa perheenjäsenensä kanssa siitä riippumatta, työskenteleekö viimeksi mai-

77 – Em. asia Antonissen, tuomion 21 kohta. Ks. myös em. asia Tsiotras, tuomion 13 kohta; em. asia komissio v. Belgia, tuomion 17 kohta ja em. asia Collins, tuomion 37 kohta.

78 – Em. asia komissio v. Belgia, tuomion 18 kohta.

79 – Ennakkoratkaisupyynnön 2.3.1 kohta.

nittu henkilö tässä valtiossa tai etsiikö hän siellä työtä. Tämä oikeus koskee sen haltijaa ilman muita ajallisia rajoituksia kuin ne, jotka voidaan johtaa mainitun 10 artiklan a ja b alakohdassa asetetuista edellytyksistä.

3. Kysymykset 3 b ja 4: perheenjäsenen maahantulo- ja oleskeluoikeus EY 18 artiklan ja direktiivin 90/364 perusteella

118. Ennakkoratkaisukysymykseen 3 a ehdottamani vastaus – jonka mukaan nyt esillä olevassa asiassa Rachel Eindillä katsotaan olevan asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan perusteella oikeus oleskella isänsä kanssa Alankomaissa – tekee kysymysten 3 b ja 4 tarkastelun tarpeettomaksi. Tämän vuoksi tarkastelen niitä seuraavaksi vain täydellisyyden vuoksi ja pääkohdittain.

119. Ensinnäkin EY 18 artiklan osalta katson, ettei se voi sellaisenaan tarkasteltuna luoda Rachel Eindille oikeutta oleskella isänsä kanssa Alankomaissa. Olen nimittäin sitä mieltä, että oikeuskirjallisuudessa esitetty toteamus, jonka mukaan "henkilöiden vapaan liikkuvuuden osalta Euroopan kansalaisuuden paradoksi on se, että luvataan paljon mutta ei sallita mitään enempää kuin mikä on jo sallittua",[80] pitää paikkansa ainakin siltä osin osin kuin on kysymys edellytyksistä, jotka koskevat oleskeluoikeuden tunnustamista jäsenvaltiossa.

120. Vaikka jätettäisiin huomiotta, ettei Rachel Eind ole unionin kansalainen, ja rajoituttaisiin ennen kaikkea tarkastelemaan sitä vastoin unionin kansalaisen asemassa olevan Runaldo Eindin tilannetta, katson, ettei hänelle voida *yksin* EY 18 artiklan 1 kohdan perusteella tunnustaa oikeutta oleskella Alankomaiden alueella.

121. Tämän artiklan 1 kohdassa kylläkin tunnustetaan, että "jokaisella unionin kansalaisella on oikeus vapaasti liikkua ja oleskella jäsenvaltioiden alueella", mutta asetetaan tämän edellytykseksi, ettei "[EY:n perustamis]sopimuksessa määrätyistä tai sen soveltamisesta annetuissa säännöksissä säädetyistä rajoituksista ja ehdoista muuta johdu". Mielestäni tämä merkitsee selvästi, että kyseinen oikeus on olemassa vain näiden "ehtojen" täyttyessä ja että sen soveltamisalaa määrittävät myös nämä "rajoitukset".

80 – Rodière, P., "Libre circulation des personnes et citoyenneté européenne dans la jurisprudence de la Cour de justice", *Revue trimestrielle de droit européen*, 2006, osa 42 (1), s. 163, erityisesti s. 164.

122. Mielestäni yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä itse asiassa suljetaan pois se mahdollisuus, että unionin kansalaiselle tunnustettaisiin *yksin* EY 18 artiklan 1 kohdan perusteella oikeus oleskella minkä tahansa jäsenvaltion alueella.

123. Oikeuskäytännössä on kylläkin esitetty toteamuksia, jotka itsessään aiheuttavat tiettyä epäselvyyttä ja voivat saada aikaan sekaannusta, kuten toteamus, jonka mukaan "EY 18 artiklan 1 kohdassa määrät[ty] oikeu[s] oleskella jäsenvaltioiden alueella – – tunnustetaan jokaiselle unionin kansalaiselle suoraan perustamissopimuksen selvässä ja täsmällisessä määräyksessä", minkä vuoksi on mahdollista vedota EY 18 artiklan 1 kohtaan "yksin sillä perusteella, että [henkilö] on jäsenvaltion kansalainen ja siis unionin kansalainen". [81] Oikeuskirjallisuudessa on tältä osin todettu, että yhteisöjen tuomioistuin on julkisasiamiesten tämänsuuntaisia ehdotuksia [82] noudattaen todennut, että tällä määräyksellä on välitön oikeusvaikutus. Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Baumbast ja R antamassaan tuomiossa korostanut erityisesti, että "niiden rajoitusten ja ehtojen soveltamisen osalta, joita EY 18 artiklan 1 kohdan mukaan saa asettaa tämän oleskeluoikeuden käyttämiselle, voidaan – – harjoittaa tuomioistuinvalvontaa", minkä vuoksi "tämän oikeuden mahdolliset rajoitukset ja ehdot eivät estä sitä, että EY 18 artiklan 1 kohdan määräyksissä perustetaan yksityisille sellaisia oikeuksia, joihin nämä voivat vedota tuomioistuimessa ja joita kansallisten tuomioistuinten on suojeltava". [83]

124. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ja jopa edellisessä kohdassa tarkastellusta oikeuskäytännöstä ilmenee kuitenkin selvästi, että EY 18 artiklan 1 kohdan mukainen unionin kansalaisen oikeus liikkua ja oleskella jäsenvaltioiden alueella ei ole ehdoton, vaan se tunnustetaan vain EY:n perustamissopimuksessa määrätyillä ja sen soveltamisesta annetuissa säännöksissä säädetyillä edellytyksillä, [84] joten "unionin kansalaisten on näytettävä toteen, että he täyttävät merkityksellisissä yhteisön säännöksissä tältä osin asetetut edellytykset". [85]

125. Mielestäni tällöin olisi parempi, ettei puhuta EY 18 artiklan 1 kohdan välittömästä oikeusvaikutuksesta sellaisenaan vaan pikemminkin välittömästä oikeusvaikutuksesta, joka on tällä määräyksellä yhdessä kunkin sellaisen muun EY:n perustamissopimuksen määräyksen tai johdetun oikeuden säännöksen kanssa, jossa vahvistetaan, millä

81 – Em. asia Baumbast ja R, tuomion 84 kohta; em. asia Trojani, tuomion 31 kohta ja em. asia Zhu ja Chen, tuomion 26 kohta.

82 – Ks. julkisasiamies La Pergolan em. asiassa Martínez Sala 1.7.1997 esittämä ratkaisuehdotus ja julkisasiamies Cosmasin asiassa C-378/97, Wijsenbeek, 16.3.1999 esittämä ratkaisuehdotus (tuomio 21.9.1999, Kok. 1999, s. I-6207).

83 – Em. asia Baumbast ja R, tuomion 86 kohta.

84 – Em. asia Kaba, tuomion 30 kohta; em. asia Baumbast ja R, tuomion 85 kohta; asia C-466/00, Kaba, tuomio 6.3.2003 (Kok. 2003, s. I-2219, 46 kohta); em. asia Trojani, tuomion 32 kohta ja em. asia Zhu ja Chen, tuomion 26 kohta.

85 – Asia C-408/03, komissio v. Belgia, tuomio 23.3.2006 (Kok. 2006, s. I-2647, 64 kohta).

edellytyksillä kyseinen oikeus on olemassa, kun yhteisön oikeuden nykytilassa ei siis voida katsoa, että tämä oikeus annettaisiin pelkän yhteisön kansalaisuuden perusteella.

126. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on asiassa komissio vastaan Belgia antamassaan tuomiossa [86] täsmentänyt ennen direktiiviä 2004/38 voimassa olleen lainsäädännön osalta, "oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä säädetään työntekijöiden osalta direktiivissä 68/360, itsenäisten ammatinharjoittajien osalta direktiivissä 73/148, opiskelijoiden osalta direktiivissä 93/96, ammattitoimintansa lopettaneiden työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien osalta direktiivissä 90/365 ja sellaisten yhteisön kansalaisten osalta, joilla ei ole oleskeluoikeutta yhteisön oikeuden muiden säännösten perusteella, direktiivissä 90/364".

127. Pääasiassa annettavan ratkaisun kannalta merkitystä on sen palkattuja työntekijöitä koskevan lainsäädännön lisäksi, jota on jo tarkasteltu käsiteltäessä ennakkoratkaisukysymystä 3 a, direktiivin 90/364 säännöksillä, joita ennakkoratkaisukysymys 3 b nimenomaan koskee.

128. Oleskeluoikeus, joka kunkin jäsenvaltion on tämän direktiivin 1 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan myönnettävä alueellaan toisen jäsenvaltion kansalaisille, edellyttää, että nämä kansalaiset itse ja heidän perheenjäsenensä kuuluvat sairausvakuutuksen piiriin kaikkien riskien varalta vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja että heillä on riittävästi tuloja ja varoja niin, että he eivät oleskeluaikanaan joudu turvautumaan kyseisen valtion sosiaalihuoltojärjestelmään. [87]

129. Kyseisten edellytysten – kun otetaan huomioon tämän direktiivin neljäs perustelukappale, jonka mukaan oleskeluoikeuden saaneista ei tule aiheutua kohtuutonta rasitusta vastaanottavan jäsenvaltion julkiselle taloudelle – taustalla on ajatus siitä, että jäsenvaltioiden perustellut intressit voivat vaikuttaa unionin kansalaisten oleskeluoikeuden käyttämiseen. [88]

130. Nyt esillä olevassa asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ottaa direktiivin 90/364 1 artiklan huomioon mahdollisena lainsäädännöllisenä perustana sille, että Rachel Eindille tunnustetaan edellä mainitun artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna oleskeluoikeuden saajan "huollettavana olevana jälkeläisenä" Alankomaissa oleskeluoikeus, joka johdetaan oleskeluoikeudesta, joka hänen isällään mahdollisesti on tämän artiklan perusteella.

86 – Sama, tuomion 65 kohta.

87 – Sama, tuomion 36 kohta.

88 – Sama, tuomion 37 kohta.

131. Jotta Rachel Eind voisi vedota näihin säännöksiin, on tämän vuoksi osoitettava nimenomaan, että Runaldo Eind voi vedota siihen, että hänellä on oikeus tulla Alankomaihin ja oleskella siellä paitsi Alankomaiden oikeuden ja Alankomaiden kansalaisuuden perusteella myös kyseessä olevan direktiivin 1 artiklan 1 kohdan perusteella.

132. Tältä osin totean ennen kaikkea, että ei vaikuta siltä, että direktiivi 90/364 olisi laadittu siinä tarkoituksessa, että yhteisön kansalaisille annettaisiin oikeuksia siihen jäsenvaltioon nähden, jonka kansalaisia he ovat. Direktiivin kolmannesta perustelukappaleesta ilmenee, että sillä on tarkoitus yhdenmukaistaa "kansalliset säännökset jäsenvaltioiden kansalaisten oikeudesta asua toisessa jäsenvaltiossa". Sillä pyritään siten pääasiallisesti edistämään yhteisön kansalaisten liikkuvuutta, joka suuntautuu jäsenvaltioihin, joiden kansalaisia he eivät ole. Tämä selittyy sillä, että henkilöiden oikeus oleskella jäsenvaltiossa, jonka kansalaisia he ovat, on – kuten on jo muistutettu (ks. edellä 100 kohta) – yleensä tunnustettu kansallisessa oikeusjärjestyksessä myös kansainvälisen oikeuden velvoitteiden mukaisesti.

133. Kun otetaan huomioon EY:n perustamissopimuksen 235 artiklan nojalla annetulla direktiivillä tavoiteltu päämäärä – joka on henkilöiden vapaata liikkuvuutta rajoittavien esteiden poistaminen jäsenvaltioiden väliltä, kuten EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan c alakohdassa todetaan ja direktiivin ensimmäisessä perustelukappaleessa muistutetaan – sekä vaatimus yleisen yhdenvertaisuusperiaatteen noudattamisesta, katson kuitenkin, että direktiivin säännöksiä voidaan tulkita laajentavasti niin, että direktiiviä sovelletaan myös henkilöihin, jotka asuvat muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jonka kansalaisia he ovat, joko sen vuoksi, että he ovat syntyneet siellä, tai sen vuoksi, että he ovat siirtyneet sinne, ja jotka haluavat siirtyä jäsenvaltioon, jonka kansalaisia he ovat, mutta eivät voi tässä tarkoituksessa vedota kansalliseen oikeuteen tai muihin yhteisön oikeuden säännöksiin tai määräyksiin.

134. Tällaisen laajentavan tulkinnan yhteydessä on selvitettävä, täyttääkö Runaldo Eind ja sen johdosta hänen tyttärensä edellytykset, jotka koskevat direktiiviin 90/364 perustuvan oleskeluoikeuden saamista Alankomaissa.

135. Tämän direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun oleskeluoikeuden olemassaolo edellyttää erityisesti, että asianomaisella on "riittävästi tuloja ja varoja, niin, että [hän ei] oleskeluaikanaan joudu turvautumaan vastaanottavan maan sosiaalihuoltojärjestelmään". Koska se, että henkilöllä on tällaiset tulot ja varat, on välttämätön edellytys kyseessä olevan oleskeluoikeuden syntymiseen, niiden on loogisesti ajateltuna oltava olemassa, ennen kuin tätä oikeutta käytetään. Asianomaisen on siten silloin, kun hän pyytää, että hän saisi oleskella vastaanot-

tavassa jäsenvaltiossa, osoitettava, ettei hänen tarvitse tukeutua tämän valtion taloudelliseen apuun tullakseen toimeen. Oleskelu ei saa lyhyesti sanottuna aiheuttaa kohtuutonta rasitusta sen valtion taloudelle, jossa henkilö haluaa oleskella (ks. direktiivin neljäs perustelukappale).

136. Kuten yhteisöjen tuomioistuimella on ollut tilaisuus todeta, tämän säännöksen sanamuodon mukaan "riittää, että jäsenvaltioiden kansalaisilla 'on' riittävästi tuloja ja varoja eikä kyseisessä säännöksessä aseteta mitään vaatimuksia niiden alkuperän suhteen". [89] Tämän vuoksi myös sosiaaliavustus voi periaatteessa olla direktiivin 90/364 1 artiklassa tarkoitettujen "riittävien tulojen ja varojen" lähde.

137. Yhteisön kansalainen, joka saa jäsenvaltiolta sosiaaliavustusta, joka voidaan "viedä maasta" siirryttäessä toiseen jäsenvaltioon, koska siihen ei liity asumista koskevia edellytyksiä, voi nimittäin ilman muuta vedota viimeksi mainittua valtiota kohtaan tähän avustukseen tarkasteltavana olevan direktiivin 1 artiklan 1 kohdan tarkoituksessa osoittaakseen, ettei hänen tarvitse tukeutua vastaanottavan valtion sosiaalihuoltojärjestelmään.

138. Tällaiselle kansalaiselle on tunnustettava vastaava mahdollisuus jopa sitä valtiota kohtaan, joka maksaa tuen ja johon hän haluaa siirtyä tai palata. Jos oikeus tällaisen avustuksen saamiseen ei edellytä kansalaisen oleskelua kyseisessä valtiossa, oleskelu ei nimittäin aiheuta lisärasitusta kyseisen valtion sosiaalihuoltojärjestelmälle, joka joutuu kuitenkin maksamaan avustuksen myös silloin, kun tämän valtion kansalainen ei oleskele sen alueella.

139. Mielestäni ratkaiseva merkitys on siten sosiaaliavustuksen myöntämisen edellytyksillä. Nyt esillä olevassa asiassa yhteisöjen tuomioistuimella ei ole riittävän tarkkoja tietoja Alankomaiden viranomaisten Runaldo Eindille maksaman avustuksen myöntämisen edellytyksistä. Ennakkoratkaisupyynnössä – sen lisäksi, että siinä viitataan siihen, että Runaldo Eind on saanut kyseistä avustusta siitä lähtien, kun hän palasi Alankomaihin [90] – kylläkin todetaan, että hänellä "on Alankomaiden kansalaisuuteensa perustuva oikeus – – sosiaaliavustukseen". [91] Koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ehkä ole pitänyt mielessä avustuksen myöntämisen edellytysten merkitystä tältä kannalta, ei voida sulkea pois, että kun Runaldo Eind on saanut avutuksen, huomioon on otettu myös hänen asumisensa Alankomaissa.

140. Jos osoittautuu, että tämä Alankomaiden valtion avustus koskee Runaldo Eindiä sen perusteella, että hän on Alankomaiden kansalainen, ja *siitä riippumatta, oleskeleeko*

89 – Em. asia Zhu ja Chen, tuomion 30 kohta ja em. asia C-408/03, komissio v. Belgia, tuomion 40 kohta.

90 – Ennakkoratkaisupyynnön 2.4 kohta.

91 – Ennakkoratkaisupyynnön 2.10.4 kohta.

hän Alankomaissa, hän voi vedota tähän avustukseen vaatiessaan tässä valtiossa direktiivin 90/364 perusteella oleskeluoikeutta itselleen ja tyttärelleen. He eivät sitä vastoin voi vedota avustukseen, jos se on myönnetty Runaldo Eindille Alankomaissa *asuvana* kansalaisena ja jos se siten edellyttää oleskelua tässä valtiossa.

141. Jollei ennakkoratkaisukysymysten 3 b ja 4 tutkiminen ole yhteisöjen tuomioistuimen käsityksen mukaan tarpeetonta, niihin on vastattava seuraavasti:

3 b) Kun on kysymys oleskeluoikeudesta 28.6.1990 annetun neuvoston direktiivin 90/364/ETY 1 artiklan soveltamisesta, ei ole lähtökohtaisesti suljettu pois, että varmistettaessa, onko henkilöllä tässä artiklassa tarkoitetut "riittävät tulot ja varat", huomioon otetaan jäsenvaltion maksama sosiaaliavustus. Jos kyseessä on valtion, jolta tämän saman artiklan perusteella vaaditaan oleskeluoikeutta, kansalaiselleen maksama avustus, avustusta ei voida ottaa huomioon edellä mainitussa yhteydessä, jos sen myöntäminen edellyttää, että saaja asuu kyseisen valtion alueella.

4. EY 18 artiklan 1 kohdassa ei anneta unionin kansalaiselle maahantulo- ja oleskeluoikeutta jäsenvaltioiden alueen osalta muutoin kuin EY:n perustamissopimuksen muissa määräyksissä sekä sen määräysten soveltamisesta annetuissa säännöksissä asetetuilla edellytyksillä. Se, että kolmannen maan kansalainen on unionin kansalaisen asemassa olevan henkilön perheenjäsen, ei vaikuta siihen, miten edellisiin ennakkoratkaisukysymyksiin vastataan.

V Ratkaisuehdotus

142. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Raad van Staten sille esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

1) a) Se, että vastaanottava jäsenvaltio on pitänyt kolmannen maan kansalaista työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15.10.1968 annetun

neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 10 artiklassa tarkoitettuna työntekijän perheenjäsenenä ja kolmannen maan kansalainen on sen vuoksi saanut tältä valtiolta oleskeluluvan tämän artiklan perusteella, ei – vaikka tämän luvan voimassaoloaika ei ole vielä päättynyt – sellaisenaan velvoita jäsenvaltiota, jonka kansalainen työntekijä on, myöntämään edellä mainitulle kolmannen maan kansalaiselle oikeutta tulla sen alueelle ja oleskella siellä, kun työntekijä palaa kotimaahansa.

b) Jäsenvaltion, jonka kansalainen työntekijä on, on arvioitava, onko kolmannen maan kansalaisella, joka on työntekijän perheenjäsen, työntekijän palatessa kotimaahansa oikeus tulla tämän valtion alueelle ja oleskella siellä yhteisön oikeuden perusteella, ennen kuin se selvittää, voidaanko kolmannen maan kansalaiselle myöntää tämä oikeus kansallisen oikeuden perusteella yhteisön säännöstön soveltamisalan ulkopuolella.

2) Sillä, että kolmannen maan kansalaisella ei ennen vastaanottavassa jäsenvaltiossa oleskelua ollut kansalliseen oikeuteen perustuvaa oleskeluoikeutta siinä jäsenvaltiossa, jonka kansalainen työntekijä on, ei ole merkitystä vastattaessa kysymyksiin 1 a ja 1 b. Tämä seikka ei estä jäsenvaltiota, jonka kansalainen työntekijä on, myöntämästä kolmannen maan kansalaiselle yhteisön oikeuteen perustuvaa oleskeluoikeutta.

3) a) Kolmannen maan kansalaisella, joka on jäsenvaltion sellaisen kansalaisen perheenjäsen, joka palaa tähän valtioon oltuaan palkatussa työssä toisessa jäsenvaltiossa, on asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan perusteella ja vaaditun sukulaisuussuhteen olemassa ollessa oikeus oleskella ensin mainitussa

valtiossa perheenjäsenensä kanssa siitä riippumatta, työskenteleekö viimeksi mainittu henkilö tässä valtiossa tai etsiikö hän siellä työtä. Tämä oikeus koskee sen haltijaa ilman muita ajallisia rajoituksia kuin ne, jotka voidaan johtaa mainitun 10 artiklan a ja b alakohdassa asetetuista edellytyksistä.

b) Kun on kysymys oleskeluoikeudesta 28.6.1990 annetun neuvoston direktiivin 90/364/ETY 1 artiklan soveltamisesta, ei ole lähtökohtaisesti suljettu pois, että varmistettaessa, onko henkilöllä tässä artiklassa tarkoitetut "riittävät tulot ja varat", huomioon otetaan jäsenvaltion maksama sosiaaliavustus. Jos kyseessä on valtion, jolta tämän saman artiklan perusteella vaaditaan oleskeluoikeutta, kansalaiselleen maksama avustus, avustusta ei voida ottaa huomioon edellä mainitussa yhteydessä, jos sen myöntäminen edellyttää, että saaja asuu kyseisen valtion alueella.

4) EY 18 artiklan 1 kohdassa ei anneta unionin kansalaiselle maahantulo- ja oleskeluoikeutta jäsenvaltioiden alueen osalta muutoin kuin EY:n perustamissopimuksen muissa määräyksissä sekä sen määräysten soveltamisesta annetuissa säännöksissä asetetuilla edellytyksillä. Se, että kolmannen maan kansalainen on unionin kansalaisen asemassa olevan henkilön perheenjäsen, ei vaikuta siihen, miten edellisiin ennakkoratkaisukysymyksiin vastataan.